

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2'40 "

Numărul poporal:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, com-
mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 13.

Rolul social și cultural

al cooperativelor sătești

de Adrian Oțoiu

Fără îndoială, că rostul cooperativelor e, ca în locul prim să îmbunătățească starea materială a poporului. Prin lucrarea în comun, prin punerea umăr la umăr lucru firesc, țărănimea va putea înfrânge mai ușor piedecile și greutățile, pe cari puterile izolate ale săteanului cu greu le-ar putea învinge.

Roadele cooperativei însă se extind cu mult mai departe. Prin lucrarea în comun, fără să țintim direct, poporul face mari progrese și pe terenul social și intelectual.

Ca să rămânem la meseriile noastre, apoi noi Români așa suntem de desbinați, așa de puțin adunate sunt rândurile noastre, de par'că n'am fi cu toții de acelaș neam, par'că n'am avea cu toții aceeași țintă, aceleași aspirațiuni. Soarta ne-a desbinat în două confesiuni: *uniți și neuniți*.

Pe la orașele mai mari, ori chiar și la orașele, ce e drept, nu mult își bat capul ai noștri cu confesiunea. Aci însă e altă stavilă, care ne desparte: e *deosebirea de clasă*. Unii sunt domni bogați, cu poziție, alții sunt mai puțin bogați și alții sunt meseriași. Și unii și alții își văd de-ale lor, fără să-și bată prea mult capul unii cu alții. De *morbul* ace-

sta modern, numit *desbinare*, pătimim și la sate.

Ceice trăiesc la țară sau peste tot ceice cunosc împrejurările dela satele noastre, știu prea bine în ce prietenie, în ce frățietate trăiesc cei doi preoți ori eventual preoții cu ceialalți inteligenți, cari se află la sate... Țăranii mai cu stare se feresc de cei mai săraci. N'au nimic comun; la olaltă la sfat rar se întâlnesc. Se adună la un loc cu toții numai la biserică, dar aci nu-i locul să se întindă la sfaturi. Mai convin apoi fruntașii satului, comiteții, la *casa comunală*.

Aci însă nu ei duc tonul, aci grăește notarul, de multeori străin de neam și de lege. Ți-i milă și rușine să iei parte la câte o ședință de a comitetului comunal, văzând cum dirigează trebile comunei, cum croește la aruncuri câte un notar de acesta, iar comiteții tac și tăcând aprobă.

Nu ia nime cuvântul, nici chiar preotul ori eventual preoții. Și poporul, această *vacă bună de muls*, plătește cât poate, cât nu, la comună este și dubă, iar Jidan în comună, care să iee dela licitație, încă este, Românul apoi ia drumul la America, trece apa.

Cooperativele sătești introduse și la noi întru toate așa, ca la alte popoare sunt chemate să ne strângă rândurile, să adune la un loc bogați și săraci, domni și țărani. Tovărășiile sătești țin la an mai multe adunări generale. Cu ocazii de acestea convin la sfat aproape toți bărbații unei comune. Aci au ocazia să se sfătue-

împreună fără controla celor cu pene de cocoș la pălărie. Aci au ocazie să se cunoască bine unii pe alții. Proprietarul ori bogătanii comunei vor vedea, că dânsii au multe interese comune cu țărănimea mai săracă și *că astfel nu-i bine să steie așa departe unul de altul*. Inteligenții comunei, preoții, învățătorii prin faptul, că ar sta în fruntea tovărășiilor și că prin superioritatea lor intelectuală ar da sfaturi și povețe poporului și-ar câștiga tot mai mult iubirea și încrederea poporului. Atunci poporul n'ar mai putea zice: „Dapoi ce am eu cu popa ori popa cu mine, dânsul își vede de biserică, dumnealui nu-și bate capul cu necazurile și greutățile noastre“. Poate că plânsoarea asta a țaranului de cele mai multeori e dreaptă, dar înzadar, țaranul o spune, dânsul nu știe *de cooperative*, dar așa în priceperea lui îngustă tot par'că visează, are în gând un fel de conlucrare în comun, ar vrea să audă și să vadă pe domni satului mai des în mijlocul lor grăindu-le și sfātuindu-se laolaltă despre felul cum ar trebui și cum ar fi mai bine să se pună la cale cutare ori cutare lucru, ce-i privește pe toți sătenii deopotrivă. Nimic mai plăcut înaintea poporului decât să vadă pe preot sfātuindu-i și afară de biserică, dându-le sfaturi și povețe nu numai despre cele sufletești, ci și despre cele materiale. În statutele cooperativelor din Germania *anume, ca să nu fie deosebire de clasă*, ca să nu aibă mai multe drepturi cei bogați, ca cei săraci, fiecare membru, indiferent, dacă și-a plătit cvota întreagă (de regulă 500 M) ori că abia a

Păcală orb

— Poveste —

de P. Dulfu

— Sfârșit. —

Auzind așa femeia,
Cum se bucura într'ascuns!...
Iar din gură, cu iubire
Prefăcută i-a răspuns:

— „Nu!... găina ce-ai mâncat-o,
„N'a fost neagră, scumpul meu!
„Vinul îns'a fost cam tare...
„D'aia ți-este capul greu!...“

„Culcă-te și dormi, că-ți trece...
„N'avea n'ci o grije, dragă!...“
El, se scoală dela masă,
Și sub cergă 'n pat se bagă.

„Hm!“ gândea. „Găină friptă,
„Vin vechiu roș... și, după toate,
„Pe de-asupra... și pat moale:
„Traiu mai bun de-așa, se poate?...“

„Ce mai puiu de somn voui trage!...“
Iar nevasta-i?... a plecat,
Cu găini, vr'o două, albe,
Să le dea pe negre, 'n sat.

— „De!“ cumătra Lena-i zice,
Din port ța casei sale:
„Negre, am... dar mai mărunte,
„Nu-s cât ale dumitale!“

— „Fie cât de mici, cumătră, —
„Cât o cioară, — le primesc;
„Numai prinde-mi-le, iute,
„Căci... de leac îmi trebuiesc!“

Când s'a deșteptat Păcală,
In nămieț: — „Poftim la masă!“
Și pe masă... iar găină,
Iar vin roș, ocaua rasă!

„Fii!“... gândia el întru sine,
„Mămuliță!... ce mai mese!..
„Mult o să mă ție, frate,
„Tot cu-așa bucate-alese?...“

Și mânâncă iar, cât șapte,
Bea!... Pe urmă: — „Aoleu!“
(Geme, cât îl ține gura)
— „Ce e, sufletețul meu?“

— „De!... tu nu mă crezi, nevastă,
„Când ți-o spun că... nu mi-e bine!..
„Tot mai slabă mi-e vederea...
„Nu știu ce-a dat peste mine!“

— „Ce să de, bărbățele?...
„Ai băut cu sete-o leacă,
„Te-ai cam afumat — și... asta-i!..
„Ia mai dormi un pic, să-ți treacă“...“

El, ascultă de povață,
Se lungește iar în pat;
A mai tras un somn, cât două...
Apoi, seara, s'a sculat.

Se plimba cam dus pe gânduri...
Iar nevasta: — „Hai la cină!“
L-aștepta nerăbdătoare,
Tot cu vin și cu găină.

— „Nu știu zău“, răspuse omul,
„Să mânânc ori să mă las?...
„Văz mai rău acum cu ochii,
„Tot mai rău“, din ceas în ceas!“

— „Taci! mânâncă, bea, Române!
„Cine vrea, ca să nu moară —
(Nu știi cântecul cum spune?)
„Ține plosca subsuoară!“

— „Bine, dacă zici, — mânca-voiu,
„Gura mi-o voui nimeri...
„Dar... găinile, mi-e teamă
„C'au fost negre... și-oiu orbi!“

plătit câteva rate de câte 50 de finici, are numai un vot. Aci toți sunt frați, bogați și săraci au aceleași drepturi.

Țăranul apoi prin faptul, că ia parte activă la administrarea însoțirii, prin faptul, că are de a face cu tovărășia tot într'una, e oareș cum silit să facă cunoștință cu o mulțime de termeni financiari, cu forme moderne de credit. În primăvara asta am luat parte la vre-o câteva adunări generale de ale cooperativelor sătești din Germania și am rămas uimit, când i-am auzit pe țărani grăind despre *cont curent*, *interese capitalizate*, *hârtii de stat*, *împrumuturi hipotecare* etc., și țărani aștia, cari și-au făcut școala comercială la banca sătească, nu numai pomenesc formele astea de credit, dar știu și când e bine, și de ce e bine să faci cutare sau cutare fel de împrumut.

Când va ști și țăranul nostru altcum să umble cu banul, altcum întrebuița creditul, atunci putem aștepta și dela ai noștri să mai miște și ei cucâte o întreprindere mai mică, să nu lase, ca să le iee străinul bucătura dinaintea nasului. Țăranul nostru, care are de a face numai cu banca dela oraș, așa de rămași sunt în privința asta, de nici n'am crede. El știe să meargă la popa cu un wexel și cu doi chizeși buni, și apoi dacă-i face cărțile bine, apoi capătă bani din bancă. Și nu mă mir, că nu știe țăranul. De unde să știe? El nu cetește cărți, cari tratează lucruri de astea. Las' că nici nu prea avem, și-apoi și dacă am avea, astea nu le-ar putea învăța țăranul din cetit, astea-s lucruri, cari se învăț din practică. Directorul de bancă ori oficianții pe lângă cea mai mare bunăvoință nu se pot întinde la povești, nu pot ține școală cu țărani, când vin la bancă.

Lucrurile astea le poate învăța poporul numai și numai în școala cooperativelor sătești, iar fără cunoașterea acestor speculații, țăranul nostru în zadar va cerca să facă și dânsul întreprinderi, căci nu-i vor succede.

Foarte adeseori constatăm la gazetă, ori în discuții private, că *Românul n'are*

spirit de întreprindere, nu-i născut pentru negustorie. Da, se poate, că în Român să nu fie chiar așa desvoltat simțul acesta speculativ, ca bună oară în Grec, Armean ori în Jidan, dar în general grăind, Românul știe să fie și bun negustor, de cumva e cât de cât introdus într'ale negoțului. Pildă să ne fie *Mărginenii*, cari de multe ori și în multe soiuri de negoț sunt mai speculativi ca Jidani, ceace vezi bine numai spre bucurie ne poate servi.

În Germania, cu toate că aci, fiind statul mamă dulce a tuturor fiilor ei, face tot ce numai îi stă în putință pentru luminarea poporului, totuși și cooperativele uu încetează a lucra pe terenul acesta. Am informații dela federala din „*Neuwid*“ că în anul trecut (1910) în jurul fiecărei tovărășii sătești s'au ținut circa 10—15 prelegeri, vezi bine mai ales din domeniul respectivei tovărășii, dar multe și de conținut social ori literar. Tovărășiile de aici au apoi vre-o 34 foi săptămânale, în cari pe lângă agende de a tovărășiilor se face și știință, bine înțeles într'o formă ușoară, după priceperea poporului. Și fiind gazetele astea subvenționate de centralele băncilor sătești, poporul ajunge la ele pe lângă bagatelă sumă de 3—4 Mărci la an. — O, Doamne, câte am avea noi de făcut sub steagul cooperativelor sătești! Cât de ușor s'ar lăți *biblioteca Asociațiunii* prin cooperativele astea, pe cari nu le prea avem. Până mai ieri alaltăieri aveam la sate școli, cari ierau ale noastre, și deși poate ierau primitive, unele acoperite cu paie chiar, totuși lumina ce izvoră din ele, era cu putere, ne încălzia inimile.

Școalele frumoase, cari se vor zidi de aci încolo, bine înțeles tot pe cheltuețile săteanului, nu le mai putem numi ale noastre, iar focul bengalic, ce va fi în ele, va face rău ochiului și inimei noastre. —

Noi să ne facem alte școale, pe cari să le numim *cooperative sătești!*

Educație națională

Cetisem de mult în ziarul „*Românul*“, un articol cu numele de mai sus și am tot așteptat, crezând, că 'n această chestie însemnată, își vor spune și alții cuvântul. Fiindu-mi zadarnică așteptarea de până acum, m'am hotărât deci, să adaog eu la acest titlu câteva cuvinte, declarând dela început, că n'am intenția, de a da deslușiri în aceea, cum își fac Polonii din Posen educația lor națională, nici să dau directive, cum ar trebui, să se facă aceea la noi; deoarece avem pentru aceasta bărbați cu mai multă pricepere. — Voesc totuși, să arăt prin exemple, cât de mulți sunt aceia, cari nu pricep, cum și cine ar trebui, să înceapă la noi, educația națională după un plan mai bine chibzuit.

S'a zis în articolul amintit: „*avere și cultură națională — e lozinca, care ne asigură viitorul*“. După părerea mea însă, acestea sunt două ținte, ce se condiționează una pe alta și ambele condiționează viitorul nostru, ca naționalitate vie în această patrie; iar educația națională e calea, ce conduce la scopurile amintite. Așadar, cunoscând calea cea adevărată, spre ea ar trebui, să ne îndreptăm pașii noștri.

Dar educația națională, e o chestie atât de cunoscută și atât de ușoară la aparență, încât dacă eu aș întreba pe cineva, cum să se facă și de unde să se înceapă aceasta? — de sigur că cel întrebat, cunoscându-mi cariera, ori m'ar compătimi, ori m'ar râde, pentrucă eu nici atâta nu știu. Și ar avea toată dreptatea, dacă acela ar ști mai bine, cum trebuie să se facă educația națională. Constatările mele de mai jos, m'au făcut, să cred însă, că la noi sunt puțini aceia, cari știu cum ar trebui aceea făcută și tot acele constatări mă îndeamnă, să afirm, că *educația națională la Români din Statul ungar, este și a fost, prea puțin discutată, puțin înțeleasă și deci trebuie să i-se dea cea mai mare importanță, căci în ea rezidă existența noastră națională.*

Am trecut printr'o comună fruntașe din țara Bârsei, care avea o școală românească cu etaj, așezată la o poziție admirabilă. La această școală funcționau patru învățători, dintre cari directorul, un dascăl veteran, ce-și împlinia al 40-lea an în cariera asta, mi-a dat unele date despre starea învățământului din acea comună și interesându-mă mai de aproape de învățători, am aflat, că doi dintre ei își inscriaseră pe fiii lor, ca elevi la școala de stat din aceeaș comună.

Spuneți mă rog, în drept am fost eu atunci, să mă indignez și să desprețuesc pe acei învățători?

De bună sama, că cei-ce pricep pasul greșit al acelor, imi voi da toată dreptatea; pentru că învățătorul, ca specialist în ale educațiunii, trebuie să fie totdeauna model demn de urmat.

Să-mi răspundă acei învățători, că dacă toți părinții copiilor ar fi urmat exemplul dat de ei, ce s'ar fi ales de școala românească, și ce s'ar fi ales de ei în aceea comună? — Cum cred, că vor respecta alții altarul, la care servește, dacă ei înșiși nu-l respectează? Cum să aibă alții încredere în puterea lor de-a educa, dacă ei înșiși n'au deplină încredere? Cum să prețuiască alții școala românească, dacă ei înșiși n'o prețuesc și nu caută, ca prin zelul lor, să o ridice mai sus decât școala de stat din acea comună, care are mai puține puteri didactice, ca cea confesională? Sunt sigur, că la aceste întrebări, nu voiu primi răspuns, fiind-că sunt tot atâtea acuzații motivate, iar acuzații prin tăcere, își recunosc păcatul și-și așteaptă sentința de grație, a celor prea miloși.

Greșeli de felul celei arătate, s'au mai făcut și se fac și azi din partea acelor, ce nu-și cunosc chemarea de povățuitori ai poporului românesc. Așa d. e. directorul unei școale românești și-a crescut copiii în felul următor: Pe fiul său cel mai mare, nu l-a lăsat la școala românească de loc, ci l'a dus de-adreptul la o școală săsească depărtată, unde fără supraveghierea părinților a terminat patru clase elementare, apoi a fost înscris în unul ș'apoi iar și iar alt gimnaziu cu limbă de propunere maghiară, până a terminat cinci clase. Abia atunci s'a trezit d. director, că totuș ar trebui să dea fiului său și ceva școală românească, fiindcă nu-i prea convenea ca fiul său să corespundeze în altă limbă și nu în românește.

— „Aș!.. nici una n'a fost neagră!...
„Una: albă colilie,
„Alta: galbenă ca ceara,
„Cea de-a treia: vișinie!“

Și.. mânâncă, bea, Păcală,
Iarăși... pân' s'a chirchilit...
Iar la urmă — se ridică:
— „Vai!.. cu mine s'a sfârșit!“

„Nu mai văd de fel acuma!...
„Incontro e patul oare?...
„Adă mâna, măi femeie,
„Și mă du 'n pat la culcare.“

Ea mi-l duse la culcare,
Dar... după cuptor l-a dus...
— „O să cazi din pat, bărbate!
„Stai — mai bine — acolo sus.“

— „De, cum crezi!“ Și sta Păcală
Sus după cuptor, tehu;
Se uita furis, să vadă
Ce-o mai face „scumpa“ lui?...

Dânsa, taie 'ngrab'o puică,
Pe Albuța cea moțată!
In frigare-o rumenește,
Și plăcinte face 'ndată.

Apoi după vin la crâșmă
Pleacă iar, cu ulcioruțul...
Și cu vinul când se 'ntoarce,
Iși aduce și drăguțul!

— „Ia poftim!..“ Și, beau, mânâncă,
Șopotind încetișor...
— „Hei, nevastă!“ glăsuește
Soțul, de după cuptor.

„Cine e la noi?... Imi pare
„Că vorbești cu cineva!...“
— „Cu pisica, bărbățele;
„Încolo, cu nimenea!“

— „Cu pisica? Bine, dragă!...“
Și-amândoi, sezând la masă,
Beau, se veselesc nainte!
D'un biet „orb“ nici că le pasă...

Dar când lumea li-e mai dragă,
Orbul... hop! la ei sări...
Ce s'a petrecut pe urmă,
Nu va mai spun... Veți ghici!

Iar după întâmplarea asta, —
De „drăguț“... nici pomeneală! —
Cu soția-i credincioasă
Traiu tihnit a dus Păcală.

S'a hotărât deci, și-a înscris pe fiul său la un gimnaziu românesc în clasa VI, — iar rezultatul îl puteți găci ușor, căci după ce a chivuit vre-o doi ani pe băiatul, care nu știa nici-cum se învață cartea românească, a trebuit să-l înscrie din nou la o școală ungurească.

Cu fiul al doilea, încă nu s'a abătut mult dela planul său d. director, căci după terminarea cl. II-a dela școala română din sat, l-a dus tot în clasa II-a elementară la o școală de stat, unde a trebuit să emendeze din două obiecte de învățământ, ș'apoi a fost dus la altă școală tot de stat.

Cu creșterea fetelor apoi, a făcut așa cum fac cei mai mulți preoți și învățători, ba la exemplul acestora și țărani bine situați din ținuturile lipsite de școale românești speciale pentru fete, — adică lăsându-le la școala românească din sat puțin, ori chiar de loc, le trimit la școale străine, unde fiind oprite de a vorbi românește — după câțiva ani se întorc acasă și vorbesc apoi o limbă românească, de dragul căreia, să fugi!

Aceste fete devenite prin schimbarea portului d-șoare, reîntoarse iar la sat, se plictisesc și pentru că să-și omoare vremea, cetesc reviste și romane, — se înțelege ungurești, fiindcă românește nu știu ceti.

Ne putem închipui ce mame române vor deveni acelea, și în ce măsură vor ști, să planteze iubirea de neam și de limbă, în inima fiilor lor.

Întâlnind des cazuri de felul celor arătate până aci, acest mod de a-ți crește copiii, nu-ți mai pare așa de nenatural, ca la început, ba necunoscând însuși un plan mai bun, socotești, că preoții, învățătorii și fruntașii țărani din ținuturile fără școale medii românești, nu pot să-și crească copiii altfel, decât cum s'a arătat. — Și eu zic că nu pot, pentru că nu știu cum ar trebui. — Justificat. — Dar cazul ce-l istorisesc mai jos, nu mai e de justificat.

Într-o convenire socială, am făcut cunoștință cu fiica unui asesor consistorial, care face parte din senatul școlar al unui consistoriu românesc din patrie; iar în urma obiceiului de a se trimite ilustrate subscrise de toți conmesenii, — am fost rugat de noua cunoscută, să subscriu și eu una adresată și subscrisă de dânsa. Am rămas însă uimit văzându-i iscălitura „Nelly“ și uimirea m'a îndemnat, să mă interesez mai de aproape, despre creșterea d-șoarei, și-am aflat, că a fost crescută într'un claustru de călugărițe, străine de legea și limba sa. Așa apoi mi-am explicat deosebita înclinare a d-șoarei spre conversația în limba maghiară.

Poftiți acum și judecați! — Să fii, mă rog, pus de soartă la conducerea școalelor românești dintr'o dieceză întreagă și într'un oraș, unde pe lângă alte, avem și o școală civilă cu internat pentru fete și totuș, creșterea fiicei tale, s'o încredințezi unor femei străine întru toate de neamul tău, — Asta n'o mai înțeleg!

Așa știe a'și crește o parte a inteligenței noastre copiii, așa se propagă poporului nostru dragostea față de școala și limba românească și așa înțelegem unii „educația națională“.

Un învățător.

„Reichspost“ despre cazul dela Agârbici. „Reichspost“ din Viena, cel mai mare ziar creștin în monarhie, publică în nrul său dela 12 Aprilie n. sub acest titlu următorul articol:

Exemplu cras de intoleranță maghiară este cazul tipic, care s'a petrecut nu de mult în comuna românească Agârbici (comitatul Târnavemari) și care ilustrează așa numitele aspirațiuni culturale ale statului ungar, altcum decât pentru fete și publicațiuni ținute anume pentru „informarea“ străinătății.

La îndemnul și sub conducerea preotului Ioan Botezan și a învățătorului Ilie Câmpian, Români din Agârbici au înființat în satul lor o bibliotecă micuță.

În tinda bisericii era păstrată modesta colecțiune de cărți și broșuri, sub îngrijirea preotului și a învățătorului.

Duminea și la sărbători, după liturgie, cărțile împrumutate se schimbau cu altele, și bunii credincioși din Agârbici, când se întorceau dela biserică la vetrele lor, după serviciul divin, du-

ceau cu sine pentru cei rămași acasă, nu numai tradiționala bucățică de anafără într'o năframă, ci și cât o cărticică învăluită cu griji.

Nu este țară, care să nu sprijinească asemenea pornire îmbucurătoare, isvorită spontan din dorul de carte și învățatură al sătenilor. Singur procurorul maghiar s'a putut spăria de inițiativa bravilor Agârbiceni, el n'a ezitat a zădărnici lupta pentru cultura acestor buni Români. Jandarmeria a fost deci asmuțată asupra lor.

Noaptea, jandarmii au penetrat în biserică, preotul și învățătorul au fost siliți să le deschidă biblioteca, și, cărțile au fost secvestrate și duse la tribunalul din Murăș-Oșorheiu. Protestele au rămas fără rezultat.

Cu câteva săptămâni în urmă, preotul Botezan și învățătorul Câmpian au fost citați înaintea aceluiaș tribunal, acuzați de procuror cu agitație, rasvătire și les-maiestate pentru cuprinsul celor 16 scrieri d'n biblioteca Agârbicenilor.

Ar trebui să luăm în răs procedura aceasta de Don-Quichotte a viteazului procuror, dacă nu ne-am gândi la soarta tristă a poporului, ce trăiește între asemenea împrejurări. Îngrijitorul unei colecțiuni este făcut responsabil pentru cuprinsul opurilor cuprinse în acea, care se vând la toate librăriile, n'a fost oprite și nu pot fi oprite, pentru că sunt de natură cu totul nevinovată și inofensivă (nevătămătoare!)

Cetitorul e rugat să judece: între scrierile incriminate este o lucrare curat pedagogică: „Ionel sau creșterea unui băiat bun“ de V. G. Borgovanu, apoi povestirea clasică a luptei pentru neatarnare din pana măeastră a celui mai mare poet român contimporan Gheorghe Coșbuc, o carte despre necesitatea promovării industriei la Români, o colecție de poezii populare (apreciată de specialiști ca una dintre cele mai bune), de dr. U. Iarnik, profesor la Universitatea din Praga și Andreiu Bărsceanu, profesor la școalele române din Brașov, membru al Academiei române, o admirabilă scriere istorică a învățatului din Blaj dr. Augustin Bunea, decedat de un an, două discursuri de recepțiune rostite în Academia română din București în prezența Regelui Carol, din care unul de episcopul Nicolae Popoaia despre mitropolitul Andreiu baron de Șaguna, care a fost sfetnic intim al Majestății Sale Impăratului.

În ședința dela 1 Aprilie a Camerei ungare, d. Ștefan C. Pop, membru al partidului național român, a atras atențiunea premierului, ca ministru de interne și a ministrului de justiție asupra acestui caz nemai pomenit, și a cerut, ca procedura rușinoasă să fie imediat sistată, iar cei culpabili să fie pedepsiți pentru abuz de putere. Interpeleția sa a rămas fără răspuns, procedura s'a continuat, la 3 Aprilie n. a avut loc pertractarea la tribunalul din Murăș-Oșorhei. Senatul de acuză a trebuit se înțeleagă, că acuzații nu pot fi condamnați pentru cuprinsul cărților din bibliotecă și a sistat afacerea împotriva lor; cu privire la cărțile secvestrate însă n'a ordonat, cum singur era just, ca acelea îndată să fie restituite în întregitate, ci a decis, ca biblioteca să fie transpusă la comitetul administrativ al comitatului. Aceasta însemnează sfârșitul sârmanei colecțiuni din Agârbici. Cărți și reviste vor putez în arhivele dela casa comitatului, preotul și învățătorul vor fi perdut pofta pentru a doua încercare, și, probabil, asemenea și bunii Agârbiceni. Publicul european și american însă va auzi și va ceti și de aci înainte tirade frumoase despre felul grandios cum este sprijinită cultura în Ungaria.

Firește, procurorul a anunțat recurs în contra achitării celor doi inculpați, ca nu cumva să scape nepedepsiți criminalii.

*

Votul universal. A fost un timp când nu trecea o zi ca să nu apară vre-o broșură ocupându-se cu votul universal. Chestia aceasta tot mereu a fost ținută la suprafață prin broșuri, articole de ziare și vorbiri frumoase, și departe de-a fi rezolvată, din contră, ea devine tot mai actuală.

N'a fost și nici nu va fi rezolvită chestia aceasta fără luptă, deoarece parlamentul actual al grofilor și baronilor nu voiește să asculte glasul milioaneilor lipsite de drepturi. O, stăpânitorii nu aud, ba nici nu voiesc să audă glasul plângător al milioaneilor! Poporul muncește, suferă, plătește, cade sub greutatea poverilor, dar

nu-și știe arăta destul de bine durerea. Și nu se găsește nimeni între ceice ne stăpânesc, care să știe, ori ar voi să înțeleagă durerea popoarelor Grofii și baronii știu eu foarte bine, că adevăratul vot universal i-ar mătura ca pe niște gunoie netrebnice nu numai pe ei, ci și pe toți trântorii, cari deși toți trăiesc din sudoarea popului, dar voiesc și pe mai departe să-l țină în întunec și lipsit de drepturi.

Vedem, că societatea aceasta trândavă, leneșă și fără un pic de simțire dela începutul activității Camerei n'a fost în stare să rezolve nici o singură reformă serioasă, n'a adus nici o singură lege prin care să se ușureze soarta celor săraci și lipsiți de drepturi.

Din contră deputații unguri s'au întrecut în a ne batjocuri și a ne învinui, că noi Români voim să dărîmăm statul ungar, iar în locul lui să întemeiem o Românie mare cu capitala la București.

Nu mai stăruim asupra acestei minciuni izvorită în mintea bolnavă a cutărui Ungur. Zădarnic am voi să le arătăm Ungurilor, că țara aceasta este și a noastră și, deci, n'avem motive ca s'o dărîmăm, ci, da, voim ca ea să fie a tuturor popoarelor ce-o locuiesc, cari o susțin cu avutul și sângele lor, iar nu numai a câtorva familii de grofi și baroni. Voim să piară s'stemul putred actual, voim drepturi egale.

Un vechiu membru al partidului apopynist, Nándor Szederkényi a scris o broșură în chestia reformei votului universal și secret, în care amintește tradiția vechiului partid independentist, care în contra dreptului electoral restrâns, nedrept și falșificălor al voinței naționale ungurești al partidului liberal cerea cu hotărâre și energie dreptul electoral liberal și drept, care singur poate fi unguresc.

Autorul aduce apoi argumente și date pentru secretul alegerii și arată, că națiunea ungurească la împărțirea drepturilor politice nici când n'a fost asupritoare și nedreaptă. În 1874, spune autorul, când s'a făcut dreptul electoral de azi, avea numai legea electorală dela 1848, care într'adevăr trebuia modificată, a fost în mod reacționar stricată printr'o novelă. În general modificarea legii acesteia nu avea caracterul, ca ea să sustee permanent și să formuleze pentru veci viața politică a generațiilor următoare. Novela aceasta a fost prăpită, și ea intenționa, ca prin restrângerea dreptului electoral, prin împărțirea falșă a cercurilor electorale și prin orice corupție să asigure existența partidului guvernamental de atunci.

Iată cum comentează un ziar unguresc lucrarea lui Szederkényi:

„Nu voim ca legislația noastră s'o dăm pe mâinile naționalităților, iar dacă și voim în mod cinstit lărgirea și secretul dreptului electoral, avem datoria ca prin acestea să asigurăm hegemonia ungurească.“

„Aprobăm cuprinsul broșurei, dar, repetăm, trebuie să asigurăm hegemonia ungurească.“

Vom reveni.

Restabilirea raporturilor diplomatice dintre Grecia și România. Ziarului „Pester Lloyd“ îi se telegrafiază următoarele:

Restabilirea raporturilor normale dintre România și Grecia trebuie socotită ca un fapt îndeplinit.

Asupra modalității împăcării, cele două guverne s'au înțeles, ca ministrul Rusiei, care reprezintă interesele Grecilor la București și ministrul Italiei care reprezintă interesele Românilor la Atena, să facă în acelaș timp demersuri pe lângă Curțile respective pentru a obține aprobarea numirii noilor miniștri. Acești miniștri sunt: fostul secretar general la ministerul de externe Florescu, ca reprezentant al României la Atena și cunoscutul economist Carusso, ca reprezentant al Greciei la București.

În ce privește cererile Aromânilor, cari au fost prezentate zilele trecute printr'o deputațiune patriarhului din Constantinopol, guvernul român are intențiunea, ca — evitând orice demers, care ar putea fi socotit ca un amestec în afacerile unui stat străin și care ar putea jigni sentimentele Turciei, imediat după reluarea raporturilor cu Grecia să examineze în comun cererile culturale ale consăngenilor din Macedonia și să le implinească pe cât posibil.

*

Conduș de acelaș spirit de împăcare și de dorința de a înlătura orice diferențe între națiunile creștine din peninsula balcanică, guvernul român va permite redeschiderea școalelor bulgărești din București, Brăila și Constanța, cari au fost închise, după școalele românești din Bulgaria au avut aceeaș soartă.

Prin această atitudine, guvernul român vrea să facă un act special de bunăvoință față de cabinetul bulgar, al cărei șef Geșoff și-a exprimat dorința de a menține raporturi amicale cu România, pe care o cunoaște și o prețuiește încă din timpul șederii sale în București.

Statele-Unite contra Japoniei. Ziarul american „Sun”, destăinuiește într'un articol motivul mobilizării la granița Mexicoului, care agitase multă vreme atât Europa, cât și America.

După acest ziar, trimisul american Wilson ar fi dat în Mexico de un contract secret între Mexico și Japonia. El a fotografiat acest contract și l-a pus la dispoziția guvernului său. Cuprinsul contractului consta dintr'o înțelegere secretă între Mexico și Japonia, cu mai multe clauzule, a căror ascuțit era îndreptat contra Statelor-Unite.

Uniunea americană a adresat îndată prezidentului din Mexico Diaz un ultimatum, în care i-a dat un termen de șase zile pentru revocarea acestui contract.

Revocarea flotei Uniunii dela malul Mexicoului a fost semnul, că Mexico e aplicat să facă îndestul Statelor-Unite.

Până aici ziarul. Toate acestea însă par a contrazice evenimentelor, ce au urmat după aceea. Cel puțin vestea, că Mexico ar fi deschis Japoniei un port pentru cărbuni a fost desmințită, că n'are nici o bază reală.

Schimbul de felicitări între prezidentul Taft și împăratul Japoniei încă nu lasă să deducem la o îndușmănire între cele două state.

Se vede deci, că ziarul american e foarte rău informat.

Dar din acestea precum și din ultima știre, că un secretar de stat american a fost la Tokio vătămat, se vede câtă neîncredere stăpânește în Statele-Unite față de Japonia. Căci acest secretar s'a întors de multă vreme din călătoria sa, dar știrea se dă numai acum. Aceasta dovedește, că opinia publică a Uniunii e foarte predispusă pentru astfel de știri, care sunt îndreptate contra Japoniei. Ba se vorbește chiar și de un războiu dintre cele două state, care va trebui să izbucnească mai curând sau mai târziu.

Dar guvernul american se va lăsa cu greu răpit de această opinie chiar acum, când canalul de Panama încă nu este terminat. Într'un eventual războiu Statele-Unite ar fi în desavantaj deja prin faptul, că insulele Filipine sunt foarte expuse prin situația lor geografică.

Prezidentul Taft, care se vede, pricepe mai bine situația, a dovedit din contra o politică conciliantă și prietenoasă față de Japonia, când s'a expus pentru evitarea legilor contrare Japoniei. Tot Taft este contrar formării unei armate mai mari teritoriale pentru Statele-Unite, deși secretarul de războiu a început o extinsă propagandă în favorul acesteia. Și iarăși trebuie să constatăm, că partea cea mai mare a publicului a aprobat și primit ideea unei armate mai mari, cu toate că ar împovăra foarte mult bugetul statului.

Iarăș o dovadă, că poporul american este războinic și curentul este îndreptat mai ales contra Orientului, unde își tem posesiunile și piețele din China, cari au fost în timpul din urmă inundate din partea Japonezilor. De aici știrile alarmante din ziare, cari însă sunt departe de a fi în congruență cu intențiile guvernului.

Martirii dela 1784-1785

Vasile Nicola Ursu supranumit „Horea” a fost născut în comuna Râul mare, azi Albacu, în podeșul Gura arazi. Era om vesel și bun cântăreț. Cântări lumești știa să horească, de unde numele lui „Horea”. Casa lui era în dealul Fericeșului și s'a conservat până la anul 1898. Se afirmă, că el ar fi știut ceti românește, însă sigur este, cumcă dela natură era înzestrat cu minte ageră, isteată și pătrunzătoare.

Era iubitor de dreptate și aplesat spre pace, din care împrejurare el era încredințat de a apăra cauzele oamenilor înaintea scaunelor sătești și a județului din Câmpeni, care apărare se făcea cu gura.

Rolul lui în aceste afaceri era mai cu aplicare pentru a pune capăt proceselor prin împăciuirea părților litigante. Prin însușirile aceste bune, purtare morală plăcută, cu moravuri bune oneste, era la popor în vază și om de încredere.

A urmat, că nu numai oameni singuratici îl încredințau cu purtarea proceselor, ci comunele muntene întregi l'au aflat pe Horea demn și cel mai harnic, ca să-i încredințeze solia la Împăratul pentru recăștigarea drepturilor lor.

Această caracteristică exclude presupunerea, că el ar fi fost crudel, și că însuși ar fi comis crudelități, cari cu nedrept i se impută. Căci omorurile și devastările s'au comis mai mult de cei doi conșoți ai lui sau la porunca acestora.

El a fost de statură de mijloc, cu trup bine făcut și compact și tare. La față albenet, cu păr castaniu întunecat, frumos și mare, care-l purta legat în chică, ce atârna pe umerele stâng, după cum era moda la toți țopii.

Acum acel port îl mai aflăm la locuitorii din comuna vecină Măgura. Fruntea lată, mustelele rari și nasul de vultur.

Din portretele, ce ne înfățișează chipul lui Horia, acel portret e fidel, care se află în muzeul din biblioteca baronului Bruckental din Sibiu, a cărui originalitate s'a constatat prin un nepot a lui Horia, cu numele *Ioan Nicula Roșița*, care în revoluția lui Horia ajunsesse etatea de 13 ani, deci l'a cunoscut. Acestui martore i-s'a arătat de către protopr. Ioan Patîția toate portretele, câte s'au publicat prin reviste și Doșița dintre toate numai fotografia din muzeul a declarat-o de cea adevărată înfățișare a lui Horia.

Aceasta s'a întâmplat în anii 1870 și s'a luat protocol formal despre spusele lui Doșița, care protocol a ajuns în mâinile lui Costandea și acum i-s'a perduț urma.

Bruckental în timpul acelei „potere” era guvernatoarele Ardealului, și el a lăsat a se picta cei trei conducători prinși în Belgrad.

Cloșca, cu numele propriu *Ioan Oargă*, născut și locuitor în Cărpiniș era om robust la trup, însă fața lui nu era plăcută, de natură crudel, întunecat și sumet. Îndrășneț la fapte și răzbușător — adevă tocmai contrariu cu caracterul lui Horia, însă tocmai de așa un om avea lipsă Horia și de aceea l-a luat pe el și pe Giurgiu Crișan de conșoți, căci ambii erau gata a sta față cu ori și ce pericol.

Giurgiu Dragoș, numit Crișan, a fost om voinic, plăcut la față și cu un trup frumos; tare în mâni și neobosit la lucru. Era născut în Tebea, însă însurându-se în Cărpiniș deveni conșătean lui Cloșca. Era un om cu capul a mână, îndrășneț, nefricos și nepășător față de cei mari. A fost cel mai activ în acea revoluție, crudel, neomenos, care fără știrea și învoirea Horei și în comitatul Zarandului pe lung și pe lat a prădat cu gloatele de sub comanda lui și a ucis după plac. El răpi și pe preotul din Cărpiniș Șiluliu Teodor (care pe popor îl învăța să nu se înșoțească cu Horia și cu tovarășii lui Cloșca și Crișan, la moarte, legându-l de coada calului său l-a dat cumpătele gloate, ca să-l ucidă, după cum se spune, l-au târat până deasupra comunei Roșița.

(„Tinerimea“.)

Șezători sătești

Cristian, 1911.

Fiecare comună își are preotul său, pregătit pentru chemarea aceasta timp de mai mulți ani. Pregătit anume este și notarul și învățătorul din fiecare comună. Dela un timp încoace lumea a început a se împrieteni și cu părerea, că medicii (doftorii) ar trebui să fie aplicați în număr cât mai mare; de aici a urmat, că fiecare cerc și oraș, ba chiar și satele mai mari au cel puțin câte un medic.

Toate acestea sunt bune și frumoase. Nimeni nu trage la îndoială marea trebuință, ce o avem de: preoți, învățători, notari, medici și a; dar tot așa, de nu și mai mare trebuință se simte de povățuitori bine pregătiți în toate științele economice — economii teoretici și practici, — cari să fie în stare a vindeca nenumăratele boale, lipse și neajunsuri de cari suferă economia peste tot.

Chiar și cel din urmă sătean a ajuns să vadă, că în modul de până acum nu mai merge. Prea sunt mari trebuințele vieții și prea multe se cer din toate părțile; iar în asemănare cu aceste trebuințe și cerințe, venitele nu mai ajung. Când mai vine apoi și câte un an rău, peste capetele plugarilor, cum au fost cei trecuți, atunci ei sunt bătuți nu numai de D-zeu, dar și de toți sfinții.

Din pricina, că nu se poate ținea cumpănă dreaptă între câștig și cheltueli, plugarii sunt îngropați — mare parte — în datorii și trebuie să privească plini de îngrijire viitorul, care li-se arată atât de posomorit; iar de acest simțământ sunt și trebuie să fie cuprinși toți cărturarii cu adevărată tragere de inimă și cu durere față de nevoile țaranului. Și cu tot dreptul, pentru că numai dând înainte țaranul, se vor putea bucura de o soartă mai bună și cărturarii și numai cu chipul acesta vor prinde aripi meseriile și negoțul și se vor putea însufleți științele și artele.

Starea țaranului nostru — precum se vede, trebuie deci scoasă din înfundătura în care am ajuns. Lui trebuie să i-se dea prilej a vedea și învăța lucruri mai bune. Căci suntem siliți să recunoaștem, că multe sunt de îndreptat cu privire la modul în care se poartă azi la noi economia.

Calea cea mai potrivită spre această țintă, pe lângă alte mai multe, în rândul întâiu amintesc șezătoriile sătești conduse cu tact și dragoste. În Cristian se urmează cu acest fel de șezători de mai mulți ani și nu ne putem plânge, că doar interesul ar scădea, din contra anul acesta a crescut într'un mod de tot neașteptat, căci sala cea mare a școalei noastre celei nouă era totdeauna plină de ascultători. La aceasta au contribuit mai multe împrejurări:

1. Puterile nouă ce am primit în persoanele preotului și unui învățător.

2. Șezătorile de conținut instructiv s'au ținut Dumineca seara dela 6—8^{1/2} ore, pe câtă vreme în anii trecuți se țineau în ziua de săptămână Joia. Anume s'au ales acest timp, ca pe lângă bărbați să poată lua parte și femeile și tinerimea.

3. Șezătorile au fost împreunate și cu producțiuni de-ale școlariilor; declamări și cântece. Ba în (3) trei șezători s'au produs și adulții cântând și ei mai multe cântări vechi populare în două și trei voci.

4. Într'una din șezători simpaticul profesor *dr. Aurel Crăciunescu*, ca esmis al „Asociațiunii” desp Sibiu, ne-a cauzat adevărate momente de revelație sufletească prin predarea la „Schiopăcon” a vieții Mântuitorului Hristos. Într'o șezătoare învățătorul Ștefan Paul ne-a distras cu „gramafonul”, iar în altă șezătoare învățătorul Izidor Dopp, poporeni: Iacob Mateiu, Ioan Voic și Const. Voic ne-au făcut o veselie. Toți aceștia au alcătuit o orchestră, cântându-ne mai multe arii vesele de conținut popular. Cel dintăiu a cântat cu violina, al doilea cu fluerul ciobănesc,

Mare magazin de haine a lui

Moskovitz Zsigmond

Furnizorul inteliginței române din ARAD. paiatul teatrului orășănesc.

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haine gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi specialele sale souuri de paltoane și peptare pentru preoți. Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

al treilea cu solz de pește și al patrulea cu trimbița.

5. Intrarea la șezători a fost liberă de taxă, afară de cea a skiopticonului, când fiecare persoană a solvit 6 fil., în favorul bibliotecii parohiale, din care a rezultat un venit curat de 14 cor. 50 fil.

6. Materialul de care ne-am servit, a fost — dupăcum se va vedea mai jos — foarte variu și ne-am folosit de mai mulți autori. Un foarte bun serviciu ne-a făcut revista „Albina”, pe care „Tatăl țăranimei”. Ion Calinderu, i-a trimis-o subscrișului în cinste.

Iată și șezătorile de sub auspiciile „Asociațiunii”, în ordinea lor, în care s'au ținut:

I. In Dumineca de 25 Decembrie a vorbit preotul nostru *Constantin Moldovan* despre următoarele:

1. Cuvânt de deschidere. 2. Despre reuniunile de înmormântare. 3. Cu ce ne-am ales din tratativele de împăcare? 4. Mitropolitul nostru consilier intim regesc. 5. Dela Smârdan, de M. Vulovici, decl. de școl. Ioan Ogneriu. 6. Despre d. Vasile Stroescu. 7. Legenda muncii, după dr. I. Drăgescu. 8. Scrisoare dela Muselim-Selo, decl. de eleva M. Ghișoiu. 9. Telefon în buzunar. „Cât plătește o sudalmă”. Un nou soi de oameni necunoscuți. „Iubirea frățască” și „Legenda babelor”, după F. Int.

II. In 1 Ianuarie 1911 st. n. a vorbit înv. *Izidor Dopp* despre următoarele:

1. „Pe-al nostru steag”, cor de școlari. 2. Increderea în Dumnezeu, de C. Negruzzi, decl. de eleva Maria Vălean. 3. Despre Dumnezeu și Hristos Mântuitorul, de Petrov, trad. de Păcățianu. 4. Creșterea pruncilor nu e jucărie. 5. Povestea florilor, conf. de el. E. Pipernea. 6. „Cățălușul”, decl. de el. V. Gligor. 7. Boala de unghii și de gură. 8. Ciurma porcilor. 9. „Neamțul la bătălie” de Bogdan, decl. de el. Vasile Ogneriu. 10. Muncă și economie, după „Albina”. 11. Legenda lui Negru-Vodă. 12. Legenda lui Dragoș. 13. Legenda întemeierii cetății Neamțului în timpul lui Ștefan-cel-Mare. 14. Movila lui Burcel, prelucrată în formă de dialog și predată de elevii C. Moldovan și V. Ogneriu. 15. Norocul lui Moș Toma, sau de unde se poate vedea, cum să fie cineva „om” în casa lui, după „Albina”. 16. Păcală și Tândală, după C. Negruzzi.

III. In 8 Ianuarie st. n. 1911 (a doua zi de Crăciun) a vorbit învățătorul *Ștefan Paul* despre următoarele:

1. Insemnătatea sărbătorilor Crăciunului. Nașterea Domnului. 2. Crăciunul copiilor, de Oct. Goga, decl. de elevul I. Pipernea. 3. Rolul doinei în viața poporului român și însemnătatea ei. 4. Graiul neamului de G. Coșbuc, declamată de S. Paul. 5. Cele 10 porunci ale inamelor pentru creșterea copiilor. 6. O scrisoare de Ioan Popea. 7. Frații Jder, poezie de V. Alexandri, declamată de Ștefan Paul. 8. Despre beuturi, după A. R. Dobrescu. 9. Dor de frați, poezie de P. Dulfu, declamată de eleva Elena Pipernea. 10. Sfaturi igienice. 11. Răzburarea lui Nour, novelă de M. Sadoveanu. 12. Povestea vorbii, de Anton Panu.

IV. In 15 Ianuarie n. 1911 a vorbit preotul *Const. Moldovan* despre următoarele:

1. Viața unei mame credincioase: Anastasia Șaguna, mama metrop. Andreiu, citire după „Luceafăr”, de dr. Ioan Lupaș. 2. Comunicare despre fondurile înființate de A. Șaguna și citirea testamentului său, după I. Popea. 3. O scrisoare la vlădica, după „Luceafăr” de Ion Agârbiceanu și Dușmancele, de G. Coșbuc, declamare.

V. In 29 Ianuarie n. 1911 a vorbit învățătorul *Izidor Dopp*, cu următorul program:

1. In temeiul codrului, cântec popular de Eminescu, cor de școlari. 2. Un econom vrednic după dr. Stroia și soții, predat de elevul Ioan Răduțiu. 3. Cum să sădim pomii la moșie? Animalele stricacioase pomilor și boalele mai alese ale pomilor, după mai mulți autori. 4. Deprinderi rușinoase, după „Gaz. Trans.” 5. Sunt vânător, cor de școlari. 6. Cum petrecem iarna noi țăranii și cum ar trebui s'o petrecem, după „Albina”. 7. Terinte Doru, sau model de economie și hărnicie, după C. Negruzzi. 8. Înțelepciunea și puterea lui D-zeu, după I. Groșoreanu.

VI. In 5 Februarie a. c. a vorbit învățătorul *Ștefan Paul* despre următoarele:

1. Gheorghe Coșbuc. Sfințirea școlii din Cața. 2. „Prietenul inorții”, poveste după „Trib. Pop.” 3. „Trei d-ne și toți trei”, poezie de Gh. Coșbuc, decl. de el. Maria Opreș. 4. „Moșul și pita cea domnească”, poveste după „F. Int.” 5. „Școlarul bun”, poezie decl. de el. Const. Gligor. 6. „Rață-gâscă...”, cântată de mai mulți școlari. 7. Îngrijirea sănătății, după dr. Ambroziu Chețianu. 8. „Cântece”, „Oltul”, de Oct. Goga. 9. „Școlărița bună”, poezie decl. de el. Mărioara Muntean. 10. Greșala fatală a ucigașului, nouate după „Tribuna”. 11. „Pocăința beivului” și „N'ai mâncat ceva?” anecdote de T. Speranță. 12. „Cercuitorul”, de Maria Cioban, decl. de el. Ștefan Paul. 13. Producțiuni cu „gramofonul”.

VII. Dumineca de 12 Februarie, care s'a serbat întru amintirea sff. Vas Gr. și Ioan, a fost rezervată skiopticonului, cu ajutorul căruia vrednicului prof. al seminarului „*Andreian*” dr. A. Crăciunescu, ne-a peimblat în mod intuitiv prin locurile sfinte, arătându-ne cam în o sută de icoane, viața Mântuitorului Hristos.

VIII. In 19 Februarie n. 1911, Duminecă seara învăț. *Izidor Dopp* a ținut șezătoarea cu următoarele puncte de program:

1. Cum își cresc unii principii copii lor. Loizerolles. Vasile Boierescu, după Ioan Popea. 2. Moșul la drum, cor de adulți. 3. Despre Gh. Lazar și N. Bălcescu. 4. Cântecul străinătății, cor de bărbați. 5. Ofița vitelor, după Gh. locu. 6. Rugămintea din urmă, de Gh. Coșbuc, decl. 7. Filoxera, peronospora (Mana), vișele americane bune de altoit și stropitul viei. 8. „Decât c'atâtea nevoi”, cor de bărbați. 9. Mai multe arii populare predate cu instrumente muzicale anume: Învaț. Izidor Dopp cu violina, I. Mateiu cu fluietul, I. Voic cu solz de pește, iar C. Voic cu trâmbița.

IX. In 26 Februarie învățătorul *Ștefan Paul* a statorit următorul program:

1. „Mama”, de Gh. Coșbuc, decl. de Ana Anghel. 2. Biografia I. P. S. metrop. Ioan Mețianu. 3. „Hora dobrogeană” cor bărbătesc. 4. Păcate grele, poveste după „Foaia Int.”. 5. Mândri și veseli, cor în 4 voci, executat de un grup de țărani. 6. Păcală și Tândală, de P. Dulfu. 7. „Nunta Zamfirei”, poezie de Gh. Coșbuc, decl. de Paraschița Manciu. 8. Hora dela Plevna, cor bărbătesc. 9. „Femeia leneșe”, poveste după „Foaia Int.”. 10. Omul și pasărea, poezie decl. de el. Ana Serb. 11. „Părinți buni, copii buni” dnpă Ioan Popea. 12. Alegerea sămânței; grâul cucuruzul și legumile. 13. „El-Zorab”, poezie de Gh. Coșbuc decl. de Ștefan Paul.

X. In Dumineca de 5 Martie n. 1911, preotul nostru *Const. Moldovan*, a încheiat șezătorile pentru iarna aceasta cu următorul program:

1. Pandurul cerșetor, de Carada, decl. de el. Moise Pipernea. Ce să crezi, cum să trăiești, miezul credinței și moralei creștine de Arhierul Nicodem Bacauanu, citire și explicare. Eparhia Românilor din Transilvania sub administrarea episcopilor sârbești, cap. din Ist. bisericească, predare. „Groparul” de dr. I. Drăgescu, citire. „Noi și voi” de Gh. Coșbuc, declamare.

Cuvânt de închidere, prin care mulțamește d-nilor învățători pentru bunăvoința arătată întru ținerea șezătorilor literare și poporului ce a luat parte la aceste șezători. Ca încheiere mai amintesc la acest loc, că în Dumineca de 22 Ianuarie s'a mai aranjat în Christian și o petrecere populară, căreia i-a premers teatru, declamări și concert cu tinerimea.

Și acum dați-mi voe d-le redactor — să vă spun, că acest raport n'a izvorit din simțământul ambiției deșerte. Scopul lui nu este să ne lăudăm în foaie — ceice ne cunosc o știu aceasta — cât mai vârtos, că văzând și alții faptele noastre — dacă le convin — să le urmeze. Trăim timpuri de acelea, când fiecare în cercul său să lucre, luptând ca un erou, căci întunericul e mare, răutatea-i și mai mare. „Vai de celce zice D-ne, Domne și nu cearcă să vadă ziua cea înfricoșată a Domnului”, când „față în cer cu Domrul Sfânt, latina gintă-a fi întrebată, tu ce-ai făcut pe-acest pământ?”...

Recunosc, că programele au fost prea încărcate și prea variate. Viitorul însă, praxa noastră, sfatul oamenilor buni vor pune stavilă și acestor neajunse.

In fine, D-ta domnule părinte — primește o strângere de mână, că în cuvântul de închidere al șezătorilor, ne-ai remarcat și pe noi învățătorii, și-ți mulțumim, că alături de noi și-ai pregetat și D-neata a pierde prețiosul timp și poate liniștea familiară în statorirea programelor întru luminarea credincioșilor din Cristian.

Cu Duhul blîndețelor, cu dreptate, înțelegere și înțelepciune toate se pot face.

Dumnezeu așa să ne ajute!!!

Izidor Dopp.

GLUME.

Profesoara: Spune-mi, Mărioară, care este animalul cel mai nobil după om.

Mărioara: Calul!

Profesoara: Pentru ce?

Mărioara: (roșind) Pentru că pe cal călăresc ofițerii de roșiori!

Bețivescu: (cătore un cunoscut pe care-l întâlnește pe stradă): Mă, Nae, hai-de să bem câteva halbe de bere!

— Oh, nu beau de loc bere!

Bețivescu: Ce, nu bei, dar atunci ce faci toată ziua?

Loc mai bun.

Tatăl. Ei, băietel! luna asta ai fost mai cu minte? Ai învățat mai bine?

Elevul. Da, tată! Acum domn învățător mi-a dat un loc mai bun.

Tatăl. In banca întâia?

Elevul. Nul! Dar trebuie să stau toată ziua în genunchi, lângă sobă.

La un negustor de arme.

Clientul: Am auzit, că prietenul d-tale, Fănică, s'a sinucis!

Negustor: Ce prieten, domnule? Prieten va să zică, să cumper revolverul la concurentul meu, în loc să cumper dela mine.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânat.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pânuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

Știi tu mândră ce ți-am spus,
La cules de cucuruz,
Să porți pană de colie,
Sa-mi fii dragă numai mie.
Dar tu purtași pană verde,
Să fii dragă cui te vede.
Apoi purtași pană neagră,
Să fii dragă cui te întreabă.

Câte stele 's pe Bănat,
Atâtea gânduri mă bat,
Numai unul e ca vântul,
Să-mi vând casa și pământul.
Si mai am gânduri nebune,
Să-mi iau cai și hamuri bune
Și să fug cu mândra 'n lume.

Frunză verde lemn de nuc,
Strică mândră ce-ai făcut,
Nu mă ține om perdut...
Frunză verde floricea,
Mândra din gură grăia:
— Nimic neică n'am făcut
Să te țin eu om perdut,
Numai urma ți-am luat-o
Și 'n grădină am aruncat-o;
In grădină între flori
Să mă iubești până mori.

(Culese de: *Iosif M. Rita.*)

Foicică mărăgărea,
Ori tu mi-ai făcut ceva
De nu te mai pot uita?
Când mă uit la casa ta
Mi-se rupe inima;
Alunica-ți dela gât
M'a aprins, m'a omorât;
Alunica-ți de pe braț
O să mă scoată din viață.
Puicuță cu aluniei,
Nu căta la doi, la trei,
Ci căta la ochii mei,
Că-s verzi, ca și ai tăi.
Ci căta numai la mine,
Că mă potrivesc cu tine
Și ne șade-alături, bine.

Sărac bădișorul meu
Să mi-l țină Dumnezeu.
Cât șade de depărtat
Dela noi al treilea sat...
Și tot vine 'n sărbători
De-mi aduce fragi și flori.
Prin multe păduri el vine
Tot gândind, visând de mine;
Peste ape și livezi,
De nici n'ai putea să crezi.
Ploaia-l plouă, vântul-l bate
Și el toate le răzbate.
N'are tihnă, n'are pace
Până ce mă are-'n brațe.

De când umbla Domnul Hristos pe pământ

— Legendă slavă —

de Nicolae Petra-Petrescu

I.

Odinioară, umblând domnul Hristos cu sfântul Petru pe pământ, au pățit multe și mărunte. Așa odată ajunseră târziu seara într'un sat, în care multă vreme n'a voit nime să le dea sălaş, până ajunseră la un țaran care i-a primit în casă.

Acesta porunci să le aștearnă niște paie înșură, și înainte de culcare, griji să le deie o cină bună. I-a plăcut lui sf. Petru, care se necăjise, că nu voia nime să-i primească, și lăuda într'una pe țaran. „Când lauzi pe cineva, nu-l lauda prea tare!” zise Domnul.

Cum crăpă de ziuă, veniră imblătitori în șură. Sfântul Petru se trezi din somnul dulce și se supără, că țaranul îl scormonește așa de dimineață. „Ei, voi amândoi, strigă țaranul, scula-

ți-vă, haideti și ne ajutați! Cine vrea să mănânce, trebuie să și lucre!” Dar sf. Petru nu se mișca de loc, mai ales, că i-se părea, că domnul Hristos doarme încă greu. Imblătitorii începură să lucre.

După ce au imblătit de trei ori împrejur, zise țaranul: „Să lăsăm pe leneșii ăștia să doarmă? Dacă au mâncat de s'au săturat, să ne ajute și la lucru. Stai, atingeți unul cu imblăciul pe cel dincoace, de către noi”. Sf. Petru dormea de margine, și poac, căpăta una în spate. Dar nu gremușdă nimic, cu atât mai puțin, că i-se părea că domnul Hristos tot doarme țeapăn. „Dar, ăștia bine mai dorm”, zise țaranul, și imblăti mai departe. Atunci domnul Hristos șopti lui Petru: „Petre, trage-te încet în locul meu, dacă nu, dela ăștia o să mai capeți una”. Petru se mișcă bucuos din loc, pentru că îl tot ducea încă lovitura din spate.

„Oho, ăștia's ca niște bețe!” strigă țaranul, „chiar să trăsnească în pământ lângă ei, nici atunci n'ar auzi nimic. Stai numai, să ating eu cu imblăciul pe cel dindărăt!” Fiindcă sf. Petru se mutase în locul Domnului Hristos, mai căpăta una, și încă sdравăna. El nu zise nimic, dar își gândea în sine: „Ar fi totuș frumos lucru, să știe omul toate înainte, ar putea multe să le înjunjure”.

Intr'aceea se ridică Domnul Hristos din așternut, și sf. Petru cu el. Și Domnul binecuvântă pe țaran, așa că acesta scotea acum cu imblăciul de două ori atâtea grăunțe, ca mai înainte. Pe drum muștră sf. Petru pe Domnul Hristos pentru binecuvântare, și înjură pe țaran pentru cele două lovituri. Atunci zise Domnul: „Petre, tu ai meritat pe dreptul cele două lovituri, una pentru că n'ai vrut să ajuți gazdei, a doua pentru mine, fiindcă ai fost egoist și te-ai mutat în locul meu. Când înjuri pe cineva, nu-l înjura prea tare.”

II.

De altă dată, când ajunseră în alt sat, li-se făcu foame și Domnul Hristos zise: „Petre du-te și cumpără lapte.” „Nu lapte, Doamne, mai bine, un câșcior”, se rugă sf. Petru, care mânca bucuos brânză. „Fă, cum îți place ție. Iacă parale, cumpără trei cășuleți!”

Petru se duse într'o casă și cumpără trei cășuleți. Unul îl mănăca numai decăt; după câțva timp se întorse și duse numai doi cășuleți. Unde este al treilea, întrebă Domnul Hristos. Petru se făcu că n'aude și merșeră mai departe.

Au ajuns într'o pădure și se odihniră. Atunci zise Domnul către sf. Petru: „Petre, nu mai am parale, și vom avea lipsă de ele. Aici sub pom, unde ședem noi este o comoară. Ia-ți un par de coalea, scoate pomul ăsta din pământ, și ridică comoara.”

Sfântul Petru se apucă îndată de lucru, scoase pomul din pământ și găsi într'adevăr o comoară de bani de aur. El luă monedele de aur și le făcu grămadă înaintea Domnului Hristos. Domnul Hristos numără bucățile de aur și făcu trei grămezi, asemenea de mari: una o dete lui Sf. Petru una o ținu pentru sine, iar una o lăsă acolo.

„A cui este a treia grămejoară, Doamne”, întrebă Sf. Petru. „Asta este a aceluia, care a mâncat pe al treilea cășuleț”. Sf. Petru numai decăt și-a mărturisit fapta: „Doamne, eu am mâncat al treilea cășuleț”. Dar Domnul îl privi serios și zise: „Petre, tu nu te mărturisești pentru cășuleț, ci pentru bani. In ban e satana. Du-te ia toți banii, și împarte-i între săraci!”

Sfântul Petru se făcu roșu ca racul... luă banii; și făcu pe cum i s'a poruncit.

III.

Odată mergea Sf. Petru pe lângă Domnul Hristos, cufundat în gânduri, deodată zise: „Totuș trebuie că-i frumos lucru, să fii tu Dumnezeu! Dacă aș fi numai pe o jumătate de zi Dumnezeu, apoi iară vreau să fiu Petru”. Domnul zîmbi și zice: „Să fie după dorința ta. Din clipa asta fii Dumnezeu până către seară.”

Tocmai se apropiu de un sat, din care o fată de țaran scoase o ciurdă de găște. După ce le-a mânat pe câmp, le-a lăsat acolo, și se întorse iute iară în sat.

„Auzi, întrebă Sf. Petru, vrei să lași găștele singure?”

„Cum, să grijesc eu astăzi găștele? Astăzi avem sfințirea bisericii”, răspunse fetița.

„Dar cine să grijească găștele tale?” întrebă Sf. Petru mai departe.

„Ei, astăzi trebuie să le păzească bunul Dumnezeu”, zise copila și alergă spre sat.

„Petre, zise domnul Hristos, ai înțeles lucru. Bucuroș m'aș fi dus cu tine în sat la sfințirea bisericii... dar găștele se pot primejdui, și tu ești Dumnezeu până deseară, tu trebuie să le păzești”. Ce era să facă Sf. Petru? Incepe, ce e drept, din frunte, dar a trebuit să păzească găștele... se jură însă, că nici odată, nu va mai umbla să fie Dumnezeu.

IV.

Odată ajunseră târziu seara într'un sat. Domnul Hristos, voia să caute sălaş într'o casă săracioasă, Sf. Petru însă îl rugă să meargă într'una din casele cele frumoase, unde este belșug. Domnul Hristos nu-l opri, îl lăsă să meargă, dar însuși rămase șezând dinaintea colibeii săracioase.

Sf. Petru se duse în casa, care era cea mai frumoasă dintre toate. „Aici este îmbelșugare, aici vom căpăta cină și pat bun”, își gândea Sf. Petru, dar s'a înșelat.

Țaranca îl dudui aspru: ea nu fierbe pentru perde-vară, și pentru ăștia n'are nici sălaş.

Sf. Petru se năcăji, dar pentru asta nu pierdu curajul. Se duse în a doua casă, dar și de-acolo a fost respins, tot asemenea din a treia. Amărit de tot se întorse în sfârșit îndărăt la domnul Hristos.

„Vino, să cercăm în coliba asta, zise domnul Hristos și intrară amândoi înăuntru. Aflară o femeie cu copiii tocmai la mâncare. Sărăcia se vedea în toate unghetele. „Aici am nimerit'o chiar bine, doar aici nici femeia n'are nimic”, gândea sf. Petru... dar se înșelă. După ce domnul Hristos ceru de mâncare și se rugă de sălaş, răspunse femeia, o văduvă: „dacă sunteți mulțumiți cu ceea ce am eu, bucuos vă ospătez”.

Domnul Hristos era mulțumit cu toate. Văduva se ridică, ieși afară, și îndată le aduse un blid de ciorbă.

Ea se rugă de iertare, că ciorba nu-i mai grasă, ar fi făcut-o bucuos și mai grasă, dar nu are ulei de loc.

„Petre, numără steluțele, cari înoată pe ciorbă!” zise Domnul. Petru numără steluțele. Erau peste șasezeci, numărate așa pe deasupra. După ce au mâncat și drumeții trebuiau să se suie în pod, unde le întocmise văduva așternutul, Domnul Hristos numără pe masă atâția galbeni, câte steluțe înotase pe ciorbă, și-i dăruî văduvei, care nu știa, ce să facă de bucurie.

A doua zi, des de dimineață, se duse la casa cea frumoasă din vecini, după lapte, ca să pregătească drumeților un dejun bun, și povesti țarancei, ce bogat au răsplătit-o drumeții pentru o ciorbă slabă... i-au dat atâția galbeni, câte steluțe au fost pe ciorbă. Vecină-sa era foarte lacomă după bani, și zise către văduvă, să nu pregătească nimic pentru drumeți, că vrea să-i poftescă ea, că ea are de prisos, și le va face o ciorbă mai bună. Când a împărțit văduva acestea sfântului Petru și Domnului Hristos, a zis Domnul:

„Vino, Petre!” Și se duseră în casa țarancei, întovărășiți de mulțumirile văduvei.

Țaranca bogată le pregăti o ciorbă foarte grasă.

„Dacă au plătit o ciorbă rea așa de bine, cum au să plătească ciorba cea bună!” își gândea ea.

— „Petre, numără steluțele, cari înoată pe ciorbă”, zise domnul.

— „O, Doamne, zise Petru, căruia îi plăcea ciorba de minune, „ciorba asta este așa de bună, că tot uleiul de pe ea, este adunat într'o singură stea.

Țaranca este vrednică să o răsplătești îndoit, ca pe cealaltă! Când a plecat domnul Hristos, dăruî țarancei numai un galben. Țaranca nu

era mulțumită, Domnul însă nu i-a dat mai mult. „Câte stelute, atâția galbeni!”

Pe drum dojeni sf. Petru pe domnul Hristos, că ar fi dat prea puțin, dar domnul Hristos zice:

„Petre, darul nu se pretuiește după mărimea lui, ci după gândul celui ce face darul. Într'adevăr, ciorba cea slabă a văduvei sărace, a fost de zece ori mai prețioasă, de cât ciorba cea bună a țărâncei bogate”.

Răsplată neașteptată

— Intâmplare hazlie —

Era pe vremea, când oamenii, ce nu-și încăpeau în piele, te învățau minte pe din dos, adecă pe vremea bătelor.

Un biet de măiestru opincar venia dela oraș, unde vânduse ceva marfă și cum târgul a fost cu noroc, omul nostru era vesel. Cânta și fluera, de par'că toată lumea era a lui. Poate, că voia să se mai și încurajeze singur, căci cât vedeai cu ochii nu era nimenea nici înaintea, nici în urma lui. Jur împrejur numai câmpia întinsă, acoperită cu zăpadă, ize sclipea ca argintul în bătaia razelor soarelui, — căci uitasem să spun, că era în dricul iernei. În drumul său omul nostru avea să treacă pe lângă un eleșteu mare. Când se apropie mai bine de eleșteu, văzu o cogemite vulpe roșie, ca para focului. „Aha! cumătra s'a apucat de pescuit!” — gândi omul și ca să-și mai alunge uritul, prinse a o improșa cu bulgări de zăpadă și a chiuu cât îl lua gura: „uuu nea! u-u-u!” Dar vulpea dracului, ca mai ba să se sinchisească. Par'că nici n'auzia! Opincarul văzând una ca asta se încuie și merse drept către ea, și unde nu mi-ți începu să o improaște cu brui de zăpadă și a chiuu, de și mort să fi fost, te-ai fi trezit, dar vulpea? O lovia câte un bulgăr de-i suna cojocul, dar să se miște din loc? pace, și doar vedea omul, că era vie!

— Iaca bre! comedie, lucrul naibei, — gândi omul nostru... „la să vedem, ce o mai fi și asta? Și păs-păs, — căci îi era omului cam răcoare!” — se apropie cu mare băgare de seamă de vulpe. Când colo ce să vadă? Bleoșdi bine ochii și unde nu-ți trânti nene un răs, de-i tremura căciula-n cap. Hohotea și se tăvălia pe ghiată, ca un nebun! Ce văzuse adecă? O știucă mustăcioasă apucase vulpea de bot și rămăseră astfel încheștate. Era acolo o gaură în ghiată și cumătra crezând, că-i tãman pentru nasul ei, se puse la pândă.

Sfârșitul pescuitului fu de tot jalnic de data asta pentru cumătra. — Atât îi păru gluma asta de bună opincarului nostru încât hotărî în gândul său să o arăte și altora, — nu de alta dar ca să mai poată încă odată râde cu acei ce vor vedea-o. — Infășcă vulpea de măturoi și o băgă în sac „facunpac” cum era și tot rãzând și dând din cap își urmă drumul către casă. — Pe drum însă îi plesni ceva prin minte. — În orașul, de unde tocmai venea își avea scaunul său un domn mare, — zice, că-i plăcea mult glumele și pe ceice știau să-l facă să răză dela inimă îi răsplătea „domnește”. — Acestui domn se hotărî badea Pântilie să-i arate „gluma” sa, căci nădăduia la o răsplată bună. — Cum oricare măiestru mai de seamă vorbește câte două-trei limbi și opincarul nostru o rupea bi-nișor nemțește. — Făcu deci „stanga n'prejur” și apucă îndărăt. — Când ajunse însă la palatul domnului, — altă belea, portarul nu vrea să-l lase înlăuntr. — Cu chiuu cu vai străbătu badea Pântilie, dar numai pe lângă promisiunea, că din aceea, ce va primi dar dela Măria Sa, jumătate să dea portarului. — Abia ajunse ceva mai departe, când un alt gulerat, camierul, — îi ține calea. Și acestuia trebui să-i promită jumătate din ce-i va rămănea după împărțea cu portariul. — Era amărit rău omul nostru, dar ce era să facă? Tăcu și inghiți! — Dar încă nu sfârșise bine târguiala cu camierul și mergând mai departe iaca încă un „frige linte”, care asemenea-și cerea partea din câștigul bietului om. — În sfârșit ajunge să dea față cu domnul. — Măria Sa, care era un dignitar înalt al împărăției, — avea tocmai oaspeți mulți pe ziua aceea. — Opincarul spuse de cea venit și scoase din sac „gluma”, care stărni între cei adunați un hohot puternic de răs. — După ce se mai potoliră un pic valurile de voie bună stărnite de pățania

șiretei cumetre, stăpânul casei mulțumi călduros opincarului, căci s'a ostenit de i-a adus voie bună între oaspeți, îi întinse o pungă de bani. — Omul mulțumi dar nu voi să primească punga.

— Dați-mi voie, — zise el, — să-mi aleg eu felul cum să fiu răsplătit.

— Vorbește, — spuse gazda mirat ceva de purtarea omului.

— Eu cer 100 de băte ca răsplată, — zise răspicat opincarul.

— Cum asta? Ce ai zis? Mai spune rogu-te odată, căci nu te-am înțeles, — zise domnul.

— O sută de băte *) cer cu umilință!

Bănuind, că va fi o nouă drăcie la mijloc, gazda se învoi și se duse însuși cu oaspeții săi, ca să fie de față, când opincarul își va lua răsplata cerută. La porunca gazdei se aduse „dereș-ul**”) dar omul nostru în loc să se pună el pe bancă, ceru să-i aducă pe portar. Stăpânul dispuse să-i împlinească dorința. Portarul se înfățișă.

— Tu nene ai cerut jumătate, din ceea ce voi primi ca dar, ca să mă lași sus, — vei căpăta. Trageți-i 50 zise badea Pântilie cu glas aspru și portarul își primi partea până la una cu toate, că urla și se văita de — mama focului.

— Să vină camierul — ceru opincarul cu ifos. Acesta căzu în genunchi înaintea stăpânului cerând iertare. Tot așa și celalalt „frige linte”, dar auzind de ticăloșia acestor oameni, stăpânul mai vătos voia să fie pedepsiți. Și așa căpătară fiecare câte 25 de băte, iar urletele lor erau acoperite de răsul și voia bună a acelor de față. Când își luă fiecare din cei vinovați partea sa și fură isgoniți, domnul mulțumi din nou opincarului și îi întinse acum două pungi cu bani, iar el mulțumind Măriei sale, se încălzi la cea mai apropiată crăsmă cu nițică țuică caldă și după ce mănecă se întoarse în căruță în satul său „dimineața sărac, seara avut!”

după V. G. de N. Tomici.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

Conferința preotească din Șiria. La 9 Aprilie a. c. s'a ținut conferința preotească din districtele protop. Șiria și Borșșeș, în comuna mare și fruntașă Șiria situată la poalele dealurilor pline de vii frumoase.

Cu bucurie notez, că la această conferință au luat parte toți preoții districtuali arătând prin aceasta râvnă și voia sfântă pentru întărirea legii și bisericei noastre.

Duminecă dimineața la 7 ore am plecat toți preoții la biserica cea minunată pentru de-a asculta meditația preotului din Felminis, On. domn Gheorghe Voștinar, care ne-a pregătit sufletele cu hrană spirituală spre începerea Utreniei la care a pontificat Prea on. domn protopop Demetriu Nistor, președintele conferinței.

Credincioșii uniți așteptau cu mult dor și nerăbdare să vadă slujind în biserica lor impoșantă 9 preoți uniți. După Evanghelie mult on. domn, Vasile Plaștin, preot în Bel, rostește predica despre „Scopul omului”, cuvintele lui dulci și blânde pătrund în inimile credincioșilor, storcând lacrimi, cari așa de răcoritor îți stămpără sufletul.

On. d. Plaștin a dovedit și de astădată că e un preot vrednic, un suflet bun și cuvintele cari le-a rostit au eșit din inima adevărată și din dragoste față de lege și slujba, care o poartă. După Utrenie s'au mărturisit preoții, după cari a urmat mărturisirea poporului.

La orele 10 și jumătate, clopotele cu glasul lor duios ne chiamă la sf. Liturgie, pe fețele tuturor strălucе o fericire, o îndestulare sfântă, servesc toți preoții, pontifică vrednicul și mândria noastră P. On. D. protopop Nistor, corul plugarilor cu precisiune admirabilă execută cântările sf. Liturgii.

Momentul cel mai înălțător a fost, când protopopul suie podiul din mijlocul bisericeii,

*) expresia ce se folosea pe timpul graniței, o folosesc neschimbată.

**) banca pe care se culcau, cei osândiți la pedeapsa cu băta.

poporul întreg îl încunjură, o tăcere sfântă, de odată răsună vocea puternică și pătrunzătoare a Prea On. Domn protopop, cuvintele pline de farmec captivă inimile și gândurile tuturor, acum te însuflețesc, te răpesc în alte lumi, acum te imoai și ca balsam răcoritor îți alină inima.

L'am ascultat cu încordare sfântă, l'am mai auzit vorbind, dar nici când nu a vorbit așa, mi-se părea că aud vorbind un proroc din vremurile vechi, miilor de oameni dornici după fericire, când s'a finit vorbirea am rămas cu toții încremențiți de atâta farmec, cași călătorul, care a văzut o vedenie minunată, care a dispărut sub a cărei farmec stă mult timp încă cu ochii țințiți în acea direcție.

La finea Liturgiei s'a cuminecat poporul, abia la 1 oră s'a finit slujba, ducându-se la casa ospitală a nou venitului paroh în Șiria, Augustin Gitta, speranța viitorului, un preot dăruit de bunul Dumnezeu cu calități excelente, e și de lipsă, ca în o comună așa fruntașă să fie un păstor harnic, care să știe apăra biserica și neamul.

Noi preoții districtuali cu dragoste îl salutăm în mijlocul nostru, dorindu-i dela bunul D-zeu ani mulți.

La 1 oră se începe conferința sub presiul Prea On. Domn protopop Nistor, ne salută cu cuvinte pline de învățături părintești, și în cuvinte duioase și jalnice își aduce aminte de fostul protopop al Șiriei neuitatul și bunul nostru Marcu Pășcuț, care a fost sfetnicul și tata nostru cel bun, asemenea de fostul preot al Giuliței de pie memorie Alexandru German și de căpelanul Șiriei, Vasilie Bistran, cari toți au reposedat în decursul anului 1910. După aceste se începe pertractarea unelor chestii, cari ating biserica și neamul.

Punctul prim a fost îmbunătățirea sortii văduvelor de preot. D-nul protopop face propunerea, ca să se stabilească o sumă cinstită pentru văduve, din care să poată trăi, Consistorul diecezan să facă un preliminar, câtă sumă de bani e de lipsă și conform aceleia să arunce procente pe fiecare preot; propunerea se primește exprimându-ne vădita dorire, ca să nu rămână numai propunere fără să devină fapt, căci într'adevăr e dureros lucru, că văduva unui preot, care a muncit muncă grea înaintea lui D-zeu și a oamenilor, să fie silită să se imbie de econoamă la unii domni, expusă fiind la șicanări și dejosire.

S'a adus hotărîrea unanimă, ca mai marii bisericei noastre să se întreprună la Guvernul țării noastre pentru urcarea congruei la 2400 cor. și să se împartă treilunar anticipative, să nu fie dată sub titlul de întregire la ajutorul de stat, ci să ni-se deie ca competență și plată legală. Noi nu dorim milă, suntem factori însemnați în viața statului, deie-ne pâne, pentru că suntem muncitori vrednici.

S'a discutat cu mult interes chestia școalelor, aceasta rană a vieții noastre naționale, avem și noi o comoară scumpă, prin care am putea să ne conservăm limba, credința și datinele noastre străbune, cu un cuvânt bogăția noastră, și aceasta e școala, și tocmai acest razim, această nădejde e periclitată, încât tremurăm la gândul groaznic, că o vom pierde, vom pierde școala, care a fost dascălul vechiu și credincios al vieții noastre îndurerate, prin care suntem ceace suntem adecă Români.

Și când tresar la această eventualitate groaznică, îmi pun întrebarea: pentru ce nu ne pricepem odată de rostul chemării noastre ca și conducători ai poporului? vreau să zic de ce nu ne nizuim, ca să dispară total certele dintre preot și dascăl, aceasta pată și rușine, care e ridiculă și nici decât conducătoare la idealul spre care ținim.

Căci Doamne, D-zeule, ambii și preotul și dascălul sunt martirii națiunii, când în mâna ambilor e pus destinul acestui neam cutropit de vremuri, pentru ce nu ne cinstim reciproc? pentru ce nu ne dăm mâna de dragoste și frăție, ca în dragoste de frați să conducem poporul, oare n'am învățat odată, că certele și neînțelegerile dintre preot și dascăl ruinează și sguđuie credința și încrederea față de ambii.

Tu preot, cinstește pe dascălul tău, și tu dascăl de Român, cinstește pe preotul tău și nu dați ansă străinilor să se bucure și să profiteze de aceasta ceartă, ș'apoi fiecare preot și dascăl e responsabil înaintea lui D-zeu, căci pentru minciunile personale omoară viața unui

neam întreg, mântuirea neamului, dela noi se aşteaptă, să nu ne pierdem timpul şi puterile în hărţueli netrebnice.

Toţi preoţii conferinţei au luat la cunoştinţă recercarea guvernului diecezan pentru sprijinirea preţuitei noastre foi „Unirea”, singurul organ al bisericii noastre, care ne apără legea şi limba în mod cinstit, care acum, spre bucuria noastră, apare de 3 ori în săptămână, poate că va veni vremea să putem saluta şi cetii cu drag în toată ziua. Doamne ajută.

Aşa s'a finit aceasta convenire frăţiască, depărtându-ne în suflet cu dor de luptă pentru biserică şi neamul nostru, şi ne-am depărtat de plini mulţumiţi şi recunoscători pentru primirea ospitală a fratelui Gitta, ducând la izbândă steagul naţional, punându-l în braţul puternic al bărbatului nostru mare, Ştefan Pop, şi cred că până va fi un pui de Român în Şiria, banul şi corupţia nu va putea învinge.

Când vom putea zice despre toţi Români aşa, Doamne întăreşte-ne în lege şi credinţă.

Iuliu Tatar, preot gr.-cat.

Congregaţia comitatului Cenad. Intr'un număr recent al ziarului nostru amintisem, că cu prilejul congregaţiei comitatului Cenad dr.-ul Kiss prezintase o propunere, ca să se provoace guvernul să introducă de urgenţă votul universal, egal şi secret. Corespondentul nostru ne anunţase, că membrii români şi slovaci au sprijinit propunerea aceasta.

Eri am primit însă o scrisoare dela vrednicul ţăran Uroş Pătean din Nădlac, care e şi el membru în congregaţie şi un înflăcărat luptător al cauzei naţionale, — în care ne face cunoscut, că dintre membrii români numai *singur d-sa* a votat pentru propunerea amintită, iar ceilalţi membrii români au votat cu „domnii”. Fratele Pătean spune, că d-sa este defaimat de către membrii români: *Sofra Chicin, Pata Stroia şi Ilie Mărginean* din Nădlac şi de *N. Pinte*, primar în Cenadul-unguresc, fiindcă a votat cu justiştii, iar preşedintele clubului comitatens nici n'a luat parte la această şedinţă congregaţională. D-sa ne roagă să-i răspundem, dacă aprobăm noi procedura d-sale.

Răspundem: *Da*, frate Uroş Pătean, aprobăm procedura d-tale. Un sincer aderent al partidului naţional român nici nu era permis să procedă altfel.

Desaprobăm însă pe aceia, cari au votat în contra propunerii, prin care se solicita guvernului introducerea urgentă a votului universal şi deosebit ne exprimăm părerea de rău, că preşedintele clubului român n'a ținut de cuviinţă să ia parte la acea şedinţă.

Primeşte, frate Uroş Pătean, a caldă strângere de mână pentru fapta corect românească, ce-ai dovedit.

„**Transilvania**”. Atragem atenţiunea cetitorilor noştri asupra inseratului de astăzi al institutului de asigurare „Transilvania”.

D. Virgiliu V. Bontescu, fost corespondent la Banca centrală a casselor de păstrare boheme, filiala Brünn, în prezent în serviciile institutului Banca centrală societate pe acţii, Budapesta V., Sas-u. 24 sz. (Üstredná banka úc. spol.), a avansat în timpul recent la rangul de procurist.

Felicitări.

Din arhidieceza Blajului. Duminecă în 2 Aprilie I. P. S. Sa mitropolitul *dr. Victor Mihályi* a conferit ss. orduri ale subdiaconatului şi diaconatului, iar Vineri, în 7 Aprilie în sărbătoarea Bunevestiri, ordul sfintei preoţii clericilor absolvenţi: *Liviu Costea* din Spini, dispus de administrator parohial în Tic (districtul Clujului), *Ioan Dragomir* din Şura-mică, dispus de administrator parohial în Săcădate (districtul Cichindealului), *Iustin Poruţiu* din Dezmir preot

disponibil, *Romul Oros* din Vecerd, dispus de administrator parohial în Bărghiş (districtul Sibiiului). Tot Vineri, în 7 Aprilie, la sărbătoarea Bunevestiri, a conferit tonsura clericală şi ordul lectoratului la 27 clerici de anul III-lea.

x **A apărut**: *Elemi năpiskola értesítő könyvecské* — Aviz şcolar pentru şcolile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Preţul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

x **Noutăţi de primăvară.** În prăvălia lui *Schwarzberger Manó* din Arad, strada Vörösmarty Nr. 3 se pot căpăta pe lângă preţurile cele mai ieftine şi serviciu prompt şi solid, următoarele: pardesii femeieşti, raglane şi kimone engleze, mare asortiment de haine pentru fete şi copii.

x **Atenţiune!** Dacă voieşti a cumpăra un ceas regulat şi punctual, giuvaericele, bijuterii fine de aur şi de argint, cu preţuri moderate, să vă adresaţi cu încredere către **Hirsch Jenő** ciasnicar şi giuvaeriu în Arad, stradele Forray şi Rákoczy-colt.

x **Atenţiune.** Înainte de a târgui ceva cerceţi: **Marele bazar de emulaţie** a lui *Reich El.* din Arad, palatul teatrului oraşănesc, unde se capătă tot felul de obiecte cu preţurile cele mai ieftine.

x Atragem atenţiunea On. public asupra inseratului *Fraţii Burza*, prima prăvălie românească de fierărie şi maşini agricole din Arad.

x **Cele mai frumoase fotografii** de copii se fac în atelierul *Stojkovits* şi *Békés* din Arad, piaţa libertăţii (Szabadság-tér 16) palatul Domány în fiecare zi dela 9 ore din zi până seara la 6.

Din patrie.

Arbitrării administrative. Cetim în „Pesti Napló”: „Directorul filialei băncii populare din Verbó, Ion Czablik, un agitator panslav a iniţiat o colecţie de ajutorarea şcolărilor eliminaţi din şcolile maghiare din cauza propagandei naţionale, adunând 3641 cor. 17 fil. În legătură cu acţiunea aceasta şi apostolul panslavismului din Brezova, Ioan Lichtner a colectat fileri şi dela pătura cea mai săracă a Slovacilor. Protoretorele dr. Filberger din Miava a condamnat la 2000 coroane amendă în bani pentru colecţia neadmisă pe Lichtner.

Acuzatul a renunţat la protest. Pe baza acestei sentinţe a venit în urmă dr. Filberger să provoace oficiul protopretorial din Vágújhely, — ca suma de 3641 cor. 17 fil. depusă la filiala băncii populare din Verbó să o cuprindă. Protoretorele dr. Krascevic în urma acestei provocări îndrumă pe directorul de bancă Ion Czablik, ca banii colectaţi să-i predeie.

Despre afacerea aceasta au auzit şi panslaviile dela Budapesta, cari adânc indignaţi, au înscenat larmă mare în jurul acestui caz, la care ministrul de interne a cerut pe calea comitelui suprem toate actele, ce se referesc la afacerea aceasta.

Întreg comitatul aşteaptă cu mare interes aranjarea afacerii.

Acestea le scrie o foaie condusă de cel mai inexorabil şovinism. Încă o dovadă aceasta de câtă perfidie şi rea voinţă sunt capabili unii oameni puşi în fruntea administraţiei, când e vorba să împiedece o acţiune menită a ajuta pe cei săraci când e vorba să-şi câştige lauri pentru acte de samovolnicie săvârşite împotriva naţionalităţilor.

Crimă dela chef. Proprietarul din Bocsar Ioan Mirkov pornise, zilele acestea, cu libelul de impozite să-şi plătească darea ce resta. În drum

se opri însă la o cârciumă unde a întâlnit pe Géza Bokim, cu care, uitându-şi de toate se aşternură la felurite jocuri hazarde până noaptea târziu, pierzând în acest chip toţi banii.

Imprejurarea aceasta l-a amărit în aşa măsură, că s'a pus la ceartă cu tovarăşul său de beţie şi de joc. Cearta devenise din ce în ce mai aprinsă, încât Mirkov infuriat a înfipt cuţitul în inima prietenului său lăsându-l mort pe loc.

Jandarmeria l-a arestat.

Dela fraţi

Accidentul din portul Galaţi. Luni dimineaţa la orele 9, barca Iordache Scutaru a pornit din port cu pasagerii Gheorghe Călin, Ilie Frangulea, fata Nedelia, P. Pacia, Chiu Mogoş şi Teodor Cristea spre malul opus al Dunărei.

Pe când barca se îndrepta spre largul apei, a fost ciocnită de şalupa „Upanezu” care navea în port.

Barca a fost răsturnată şi toţi cei dintrânsa au căzut în valurile Dunărei.

Imediat s'au dat semnale de ajutoare şi trei bărci de salvare au fost pornite spre locul nenorocirii.

Din fericire ajutoarele au fost date grabnic, aşa că toţi cei căzuţi în apă au fost salvaţi.

Din străinătate.

Chestia maroccană. În Spania şi Franţa s'a ajuns la un acord în ce priveşte răscoala din Marocco. Franţa a comunicat planurile ei Spaniei, care le-a primit şi aprobat.

După ştirea altor ziare, două puteri, cari au semnat actul dela Algeciras, ar fi ridicat excepţiuni împotriva demersurilor Franţei şi Spaniei, cari însă în esenţă nu schimbă nimic în ținuta acestor ţări, ci pretind numai, ca să se aştepte până în capăt desfăşurarea evenimentelor.

În ce priveşte ştirea, că Germania ar fi pretins unele recompensaţii în lărgirea coloniei Kamerum, ca să rămână neutră în chestia maroccană, s'a dovedit de nebazată.

Neregularităţile din Franţa. Investigaţia în chestia neregularităţilor dela ministerul de externe a dat de urmele unei lipse de aproape 400,000 franci. În urma acestora la cererea ministrului de externe Cruppi, preşedintele Fallières a scris actul, prin care Hamon este amovat din postul său. Procurorul a ordonat îndată deţinerea lui. După unele ziare franceze, cari însă par a exagera lucrurile, în afacerea aceasta sunt amestecate mai multe persoane cu oficii însemnate din ministerul de externe. Un lucru pare însă stabilit, că în afacerea aceasta, nu este vorba de vre-o tradare diplomatică, ci de nişte abuzuri financiare numai.

Alegerile pentru dieta provincială din Bucovina se continuă. La Cernăuţi, în districtul electoral german, a fost o luptă aprigă între cei 3 candidaţi.

Din 13.648 voturi, a primit consilierul aulic prof. dr. Shedl (german-radical) 4016 voturi, prof. dr. L. Kellner (evreu-poporal) 4356 voturi, viceprimarul Weisselberger (evreu-naţional) 5286 voturi.

La 26 Aprilie va fi balotaj.

Afacerea unui consulat. Consulatul turcesc din Bender-Butir a fost tratul unui împătrit omor.

Populaţia oraşului năvălise asupra consulatului, cerând să i-se predea doi agenţi poliţieneşti, cari se făcuseră vinovaţi de asasinat şi se refugiaseră acolo. Ea pătrunse în interiorul clădirii şi ucise pe cei doi poliţişti şi încă doi funcţionari ai consulatului.

Magazinul de haine pentru dame şi copii ai madamei

STERN CECILIA

ARAD, strada Forray Nr. 2.

Recomanda în atenţiunea binevoitoare a onoratului public cumpărător **asortimentul bogat din cele mai elegante bluse, halat, poale (pulpane) şi costume femeieşti** gătite în saloanele proprii. □□□□□□□□□□

Preţurile cele mai favorabile!

Comande după măsură execută prompt şi cu gust. **Haine de doliu gată în 4 ore**

Poarta a făcut demersurile necesare pentru găsirea și pedepsirea vinovaților, precum și acordarea unei compensații bănești pentru familiile funcționarilor uciși. Guvernul persan a răspuns, că va lua măsurile convenite pentru îndeplinirea acestor cereri.

Expulzarea unui preot catolic din Moscva. Preotul catolic Wierzinski, supus german, a fost expulzat din Moscva, pentru că făcea o întinsă propagandă iezuitică. În ultimii ani el convertise la catolicism 370 bărbați și 332 femei.

Asupra lui s'au găsit pregătite pașapoarte pentru Austria și România.

Greva studenților din Salonic. În urma deciziei ministeriale, prin care se prelungeste dela patru la cinci ani perioada de studii, cei 600 studenți ai academiei juridice din Salonic au hotărât proclamarea grevei. Conferințele profesorilor au fost suspendate.

Revoluția în Spania. Din Madrid sosește știrea încă necontrolată, că revoluția a izbucnit în orașul Cailla din provincia Malaga.

Populația s'a revoltat în contra autorităților, a alungat pe funcționari și a pus stăpânire pe cazarma jandarmeriei, pe care a arborat drapelul roșu, proclamând republica.

Se așteaptă o confirmare a știrea.

Proiectata vizită a sultanului la Sofia. Ziarele din Constantinopol anunță, că în cercurile guvernamentale se vorbește, că acum, cu venirea d-lui Gheșoff în capul guvernului bulgar, nu e exclusă posibilitatea unei vizite a sultanului la Sofia, — aceasta ca un act de deferență pentru politica amicală ce-o afișează noul cabinet bulgar față de Turcia.

Vizita sultanului în Sofia — spune ziarul „Jeune Turque” — va fi procedată de o vizită a primului ministru bulgar Gheșoff la Constantinopol.

Amănunte asupra revoluției din Lisabona. Din Lisabona se anunță: Răscoala de la arsenal a fost mai serioasă, de cât s'a crezut în primul moment.

Răsculații voiau să răstoarne pe ministrul marinei pentru a-l înlocui prin căpitanul Peretra. Flota a refuzat însă orice concurs.

Conflict între Spania și Portugalia. Între Spania și Portugalia amenință izbucnirea unui serios conflict din cauza scrierilor filo-monarhiste, ce se introduc din Spania.

Guvernul portughez a cerut, fără succes, în repetite rânduri împiedecarea acestui export periculos.

Telegrafia fără sârmă. Se cunoaște de sigur ce a fost făcut la Paris la postul de telegrafie fără sârmă instalat în Turnul lui Eiffel pentru a comunica la distanțele cele mai mari. De mult timp serviciul regulat al acestui post așa de important sub diverse puncte permițea comunicațiunile la distanțe foarte mari, de exemplu din Paris la țărnițele Algeriei.

Săptămâna trecută s'a putut însă conversa fără dificultăți prin telegrafia fără sârmă între Turnul lui Eiffel și stațiunea Glace-Bay (Carada), la o distanță de 6000 Km.

Nouile instalațiuni permit acum să se corespundă cu ușurință cu postul din Rufisque, aproape de Dakar (Senegal).

Este de remarcă că nouile instalațiuni au permis să se suprimă în proporții foarte mare forțele electrice care erau necesare înainte. Acum pentru a putea corespunde la 6000 de kilometri, e nevoie de o consumațiune de energie electrică de 10 kilowați, corespundență cu o putere mecanică de numai 15 kilometri.

Acest rezultat minunat face onoare ofițerilor și inginerilor din Franța.

Alegerile dietale în Austria. Monitorul oficial „Reichsgesetzblatt” de Sâmbătă publică ordinațiunea ministrului de interne, prin care se ia următoarele dispozițiuni:

Cu excepțiunea Galiției și a Dalmației, alegerile dietale vor fi în ziua de 13 Iunie, iar cu 7 zile în urmă, la 20 Iunie, eventualele balotaje. În Galiția, unde sunt împrejurări deosebite, alegeri și balotaje vor avea loc între 13 Iunie și 6 Iulie, în Dalmația între 13 și 27 Iunie. Între ultima zi de alegeri 6 Iulie pentru districtele 51 și 53—70 din Galiția se lasă de obicei mai mult de 3 zile libere, ca să aibă și deputații din Dalmația și Galiția timp a sosi în Capitală. Camera cea nouă nu va fi la nici un caz deschisă înainte de 11 Iulie.

Dreptul electoral este obligator în Bucovina, Austria inferioară și superioară, Salzburg, Carniola, Voralberg, Moravia și Silesia. Cel ce fără motiv nu-și împlinește datorița de alegător, se pedepsește cu amendă dela 1—50 cor.

Invitare la abonament

În curând sunt trei luni dela apariția acestui ziar. Cu 1 Aprilie v. intrăm în al doilea cvartal de an. Cetitorii pot să-și facă acum iconă despre chipul, cum am înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecători, nici reclamă de bălcu nu vom face pentru acest ziar.

„Românul” este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale. „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În timpul scurt de trei luni numărul abonaților noștri atinge aproape cifra de *trei mii*. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul” necesită sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți Români din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. *Ținta noastră este, ca, afară de politică, „Românul” să ofere cetitorilor săi distracție nobilă, învățătură în cele economice, lumina în afacerile sociale și informație despre ceace se petrece în lume.* În numărul nostru de Duminecă am deschis rubrică permanentă pentru *chestia feminină*, iar numărul popular voim să rămână și pentru viitor un izvor de însuflețire națională și de întărire a poporului în credința strămoșească.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei de cea mai mare valoare în viața noastră obștească.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: dr. Vasile Lucaci, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Popp, dr. Ioan Suciuc etc.

Românul are apoi colaboratori și pentru celelalte popoare nemaghiare din patrie, pe dr. Mihail Polî (pentru Sârbi), dr. Milan Hodza, (pentru Slovaci), dr. Vladimir Kuschnir (pentru Ruteni).

Ziarul nostru ține *corespondenți stabili* în Budapesta, Viena și București și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cetitorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitorilor români: I. L. Caragiale, D. Anghel, Em. Gârleanu, E. Lovinescu, Victor Eftimiu, P. Cerna, A. Lăpădatu, Petre V. Haneș, Const. A. Giulescu, Petru Dulfu, Em. Grigorovitză, Z. Bârsanu, Em. Isac, Horia Petra-Petrescu și mulți alții.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru *litere, științe și arte*, la care colaborează mai mulți distinși bărbați

literați și de științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și *nuvele mai mari și romane*. Am publicat până acum nuvela „Piatra Muierii” de Em. Grigorovitză, „Mama” de vestitul scriitor german Zahn și acum se publică romanul *Mary* de Björnson.

Am dat o îngrijire deosebită *părții economice*, care este condusă de bărbați specialiști (dr. Virgil Madgearu, Adrian Oțoiu, Const. Băilă și alții.)

La *Cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, „O mamă”, Neli Cornea, Aurelia Pop etc.)

Pentru popularizarea acestui nobil joc, am deschis în numărul nostru de Duminecă o *rubrică permanentă de șach*, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nizu, ca „Românul” să ajungă la posibilă perfecțiune astfel, ca să suplinească orice ziar străin și să se poată încuiba în toate casele românești prin însăși valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul cvartalului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să aboneze „Românul”.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28 cor.
Pe 1/2 de an	14 „
Pe 3 luni	7 „
Pe 1 lună	2-40 cor.

Pentru numărul popular:

Pe un an	4 cor.
Pe 1/2 de an	2 „

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40 franci
pe 1/2 de an	20 „
numărul popular	10 „

Numărul popular va apărea ca și până aci, în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: Administrațiunii „Românul” — Arad (Str. Battyányi Nr. 2), iar scrisorile referitoare la partea redacțională se vor trimite: *Redacției ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi Nr. 2).*

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să inziste, ca toate casele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul”.

Redacția și administrația
ziarului „Românul”.

ULTIME ȘTIRI

Grave turburări în China. Din Hongkong se telegrafează că la Canton a izbucnit o mișcare revoluționară. Generalul mongolilor care era comandant al trupelor a fost asasinat.

S'au trimis trupe spre orașul Canton unde s'a proclamat starea de asediu.

O altă telegramă din Hongkong anunță, că mișcarea antidinastică din Canton, care e pornită de mult de adversarii fanatici ai dinastiei Manciui a adus la asasinarea comandantului trupelor orașului.

La întoarcerea generalului dela expoziția aviatică, s'au tras asupra lui patru focuri cari l-au lovit în cap.

Garda generalului a reușit să pună mâna pe ucigaș.

„Ewening Times” din Londra află că *revolta din Canton e destul de gravă. Toate trupele nordice s'au revoltat; motivul este că prințul regent cu dela sine putere s'a numit comandant general al trupelor. Europeanii fug la Honkong.*

Trupele nordice se numesc așa pentru că sunt recrutate dela nord și sunt formate din chinezi bine înarmați și experimentați. Ofițerii sunt manciui.

Cauza agitației este o veche dușmănie care exista între chinezi și dinastia Manciui.

întâlnit pe
ate se aș-
ă noaptea
i.
n așa mă-
ul său de
în ce mai
cuțitul în
loc.

a frați

uni dimi-
Scutaru a
ghe Călin,
Chiu Mo-
s al Du-

argul apei,
care ma-

dintrânsa

are și trei
locul ne-

ate grab-
st salvați.

ătate.

Franța s'a
coala din
e ei Spa-

ri, cari au
at excep-
i Spaniei,
în ținuta
e aștepte
r.

ar fi pre-
oniei Ka-
tia maro-

stigația în
de externe
400,000
strului de
subscris
în postul
erea lui.
ar a exa-
mestecate
din mi-
stabilit,
de vre-o
uri finan-

in Bucu-
ctul elec-
tre cei 3

erul aulic
5 voturi,
5 voturi,
al) 5286

nsulatul
treaturl

asupra
ea doi
vino-
acolo.
i ucise
uncțio-

men-

pane)

□□□

4 ore

Carnegie și mișcarea pentru pace. Din New-York vine știrea, că Luni, la banchetul păcii, la care au luat parte două sute de persoane din lumea financiară și politică americană, miliardarul Carnegie, într'un lung discurs a anunțat, că acordă o subvenție anuală de 500.000 dolari pentru mișcare pentru pace.

Carnegie a arătat, că au dispărut greutatea pentru încheierea unui tratat de pace între Anglia și Statele-Unite.

Acum — a spus miliardarul — pot să mor în pace.

Carnegie și-a încheiat discursul cu cuvintele :

„Imi iubesc foarte mult patria, Scoția. America mi-a devenit o a doua patrie. M'ași bucura mult, ca cele două patrii să meargă mână în mână în veșnică pace“.

S'a constituit apoi un comitet de 300 ziariști, cari să pregătească opinia publică pentru chestia tratatelor de arbitraj.

Mănăstire prăbușită. Din Barcelona se anunță, că o biserică foarte veche din Arrange s'a prăbușit, atrăgând după sine și mănăstirea călugărilor zidită lângă ea. Două călugărițe au murit, iar multe au fost rănite.

Illuminatul djamiilor. Lucrurile se schimbă repede în Turcia. Acum doi ani acela, care ar fi îndrăznit de a vorbi de electricitate, de telefon sau de automobil în Constantinopol ar fi făcut repede cunoștință cu temnițele Sultanului, dar iată, că acum se vorbește și se intră în tratative pentru iluminatul djamiilor din capitala imperiului otoman cu... lumină electrică.

In adevăr, după propunerea ministerului domeniilor, d. Stark, directorul societății de electricitate din Constantinopol și Lohab efendi, comisar la lucrările publice, au vizitat săptămâna trecută djamiile Suleymanie, Taxim și altele. După discutarea chestiunii s'a decis, ca instalațiunile pentru lumina electrică să poată fi făcute chiar cu jumătate de preț cum era prevăzut înainte. Un proiect complet a fost pus în studiu.

Ce vor zice „ulemalele“ și „hadgii“ ?

La Constantinopol a fost oprită reprezentarea în proiecțiuni a Patimei lui Hristos, pentru care ceruse concesiune un întreprinzător. Publicul manifestase mult interes și acum protestează energic. Motivul interzicerii nu s'a indicat, se crede însă, că este pentru a împiedeca niscai manifestări împotriva Ovreilor, fiind, chiar în preajma Săptămânei Patimilor.

Redactor responsabil : Atanasu Halmăgian.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte :

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cel mai ieftin!

Özv. Süttö Józsefné

mare magazin de porcelan și sticlărie în Arad, strada Forray Nr. 22. Telefon 478.

In prețurile originale de fabrică se poate procura tot felul de garnitură pentru nuntă, prânzuri, servise de cafea, thea, lampe de atârnat, de masă, icoane, oglinzi etc.

Cel mai ieftin!

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea pelei.

Înlătură petele galbene, bucele pricinuite de înfierbințeli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

I teglă I cor.

» **IANER** « pudră. E non plus ultra pudroi. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acoperă încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. In culorile : roza, albă și cremă. **I cutie I cor.**

» **IANER** « săpun. **I bucată 60 fileri.**

» **IANER** « pastă pentru dinți. **I doză I cor.**

» **IANER** « apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși și gingiilor buretoși, contra mirosului greu de gură. **I sticlă cor. I-60, jum. sticlă 80 fil.**

» **IANER** « esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreaței și contra căderii părului. **I sticlă, I cor. 30 fil.**

» **IANER** « pomadă pentru creșterea părului. **I teglă 2 coroane.**

» **IANER** « vâpseală pentru păr pentru a colora ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încăruntit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). **Un carton 4 cor.**

» **IANER** « apă care face părul blond. Pentru a văpsi în timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **I sticlă 4 cor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca vuloare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárúváros Fő-ut 72.

Fire de legat via

cu cel mai favorabil preț se capătă în prăvălia de saci a lui **BRAUN MIKSA** ARAD, piața Boros-Béni nr. 2 (lângă frații Burza),

Concurs.

la postul de **Codrean-ajutor** (Erdőlegény), sistemizat pentru Composesoratul pădurilor foștilor iobagi din **Bukova** (com. Hunyad) sub următoarele condițiuni :

1. Plată lunară de Cor. 40.
2. Cvarțir (locuință) și lemne de foc gratuit.
3. Dreptul de liber pășunat al unei vaci cu lapte.

Concurenții au să dovedească :

1. Că sunt cetățeni ungari, au făcut serviciul militar și n'au trecut peste 40 de ani. Ajunge prevederea rugărei cu cărticica militară).
2. Cari au diplome de codreni, sau dacă nu le au, vor dovedi, că poșed limba maghiară în scris și cetit. vor fi preferiți (aceasta, ca în urmă, să poată face examenul de codreni), peste tot neștiutori de carte nu se admit la concurs.
3. Atestat medical de sănătate.

Termenul înmăntării rugărilor de concurs, la subsemnatul e **15 Aprilie** st. n. a. c. Iar **terminul ocupării postului** e **1. Maiu** st. n. a. c.

Cel ales va fi angajat de-oceanță pe trei luni de probă.

Hatszég, la 22/III 1911.

Dr. Victor Bontescu,

advocat și președinte al Composesoratului.

Inainte de a cumpăra

pe sama

copiilor și a D-voastră **ghete** ori **alți articlii de modă** trebuincioși, negreșit vizitează prăvălia de modă bărbătească a lui

Iványi Menyhért

în strada Forray.

Deoarece ghetă bune și ieftine numai acolo Vă puteți procura.

Primesc ieftin și cu garanță repararea de mașini de îmblățit,

chiar și de acelea, a căror cazan are lipsă de probă.

Mihaiu Bănățeanu,

mașinist diplomat.

Arad, Strada Vendel nr. 5.

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinciă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general *in orice cauză* dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac toffelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 79.

Cele mai noi susceperi ce

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Product indigen.

Am onoare a încunoștința stimatul public, că în prăvalia mea de ghete de pe strada KÁPOLNA nr. 14, de azi începând se capătă

ghete pentru bărbați, femei și copii

din materialul cel mai bun cu prețurile cele mai scăzute. Comande după măsură se execută dela cele mai luxoase până la cele mai simple. Pingeliri și reparaturi se primesc. Mare asortiment de călcaie de gumă, creme și șireturi. Se roagă de sprijinul valoros al mult stimatului public, gata de a servi

PAPSZT REZSÓ,
meșter-călțunar.

Material excelent.

Execuție de gust.

Fabricate proprii.

Mare asortiment de ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas albastru și trandafiriu, din piele de lack și chevreaux

1a
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.
ARAD, Andrásy-tér nr. 20.
25 (11)

Magazie de articlii pentru biserică și preoți.

GEORGE JANCOVICI **ARAD**
Forray-utca N-rul 12.

Aduc la cunoștința Onoratului public că au sosit

◆ ◆ **noutățile de primăvară** în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyruri, cretoane, batisturi și multe alte articole cari nu se pot toate înșira. : : : ◆ ◆

Postavuri de reverenzi, brăuri precești, roșii, vinete și negre. Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserici și preoți.

Ciorapi împlețiți în temniță.

Frumseță și sănătate! La **Cornel Demeter,** farmacist în Orăștie (Szászváros), găsiți următoarele **preparate cosmetice** de bun renume:

- **Cream de benzoe mygdale.** Creamul de benzoe servește pentru conservarea, înfrumșetarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și o fineță deosebită delătorează tot felul de necurațenii de pe mână și față, — precum: pete, bubite, zgrăbunțe, pisteni (mitesser), precum netezește și zbărciturile. Conținutul creamului acestuia e nesticăcios pentru față și mani. Prețul 60 fl.
- **Săpunul de benzoe mygdale.** Săpun excelent pentru toalette. E preparat din ingrediențe foarte fine și din miroșuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 10 fl.
- **Poudre-Veturien.** Acopere foarte bine, încât nici nu se observă că fața este pudrată. Intrebuintată pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute, ce altcum ar cauza vântul și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galbînă. Prețul 1 cor.
- **Veturien-Parfeum.** Veravioleța, cel mai fin parfum de violele, lăcrămioare și scumpie (iorgovan). Prețul 1'60 fl.
- „**Ideal**“, cel mai nou parfum. Prețul 2 cor.
- **Apa de gură „Cremier“** (albă sau roșie). Prin intrebuintarea apei acesteia, nu devin dinții găunoși, — și delătorează durerea dinților, precum să și întăresc dinții și gingiile. Prin intrebuintarea apei acesteia, să delătorează mirosul neplăcut și greu din gură. Prin intrebuintarea apei acesteia cu pravul de dinți „Cremier“, devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fl.
- **Pravul de dinți „Cremier“.** Prin intrebuintarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fl.
- **Perii de dinți, fine.** Alegere mare, în diferite prețuri.
- **Esență de China.** Contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1'40 fl.
- **China tannopomada.** Pentru creșterea părului. Prețul 70 fl.
- **Olen de nucă.** Extract de nuca oleica, pentru conservarea părului. 1 sticlă 80 fl.

Toate acestea să pot primi la
farmacistul **M. Cornel Demeter, Orăștie—Szászváros.**

: : : Singurul institut de asigurare ardelean : : :

„Trașssylvania“
Sibiiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

: : : **Asigurări împotriva focului,** : : :
pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile,** etc., pe lângă premiul recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

: : : **Asigurări asupra vieții,** : : :
(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele profesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții, și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar,** : : : asigurări pe spese de înmormântare, : : :

Asigurări contra grindinei (de piatră)
Asigurări de accidente corporale,
contra infracției (furt prin spargere),
Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K. 4.831,163'51
Capitale asigurate pe viață achitate	4.571,035'31
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc 112,045,412'—
	viață 10,847,132'—
Fonduri de întemelare și de rezervă	2,309,387'—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuișii, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

(59) 3

.?-!. HOȚI !!-?.

sunt cei ce fură, iar

? CINE ?

n'a cumpărat încă dela noi o OBLIGAȚIUNE DE CÂȘTIG
CU PREMIE CONVERTITĂ dela BANCA HIPOTECARĂ
UNGARĂ, acela să nu se mai răsândească mult,
câci își bate numai joc de norocul propriu.

Aceste obligațiuni sau lozuri, — cum le mai numește misera plebs, — se vând ca pâ-
nea cea caldă, din care cauză le crește prețul pe zi
ce merge și pentru a înlesni cumpărarea lor fiecăruia, noi le vindem de prezent pe

33 rate lunare de câte 6 coroane

și recomandăm la tot natu, să cumpere cel puțin o bucată, dacă vrea să câștige suma de

Coroane 300.000

care este câștigul principal la tragerea proxima, care va fi deja în **25 April 1911.**

Cine ne trimite până la acest termin **suma de 6 cor.,** acela va lua parte și la tragerea aceasta.

Nime să nu întârzie! Tot natu să-și încerce norocul!

Aceste hârtii de valoare oferă cele mai mari șanse de câștig!

Annual 6 trageri:

25|II., 25|IV., 25|VI., 25|VIII., 25|X. și 27|XII.

Iată câștigurile principale:

Coroane: 1,000.000, 500.000, 300.000, 100.000, 75.000
și o mulțime de câștiguri mai mici, cari ajung în fiecare an la sorti!!

Indată ce ni-se asigurează suma de 6 cor., ca rata primă, i-se trimite cumpărătorului **Lista de rate legală,** în care se induce **Seria și numărul obligațiunei de câștig** ce i-s'a vândut. Deja după achitarea ratei prime cumpărătorul e îndreptățit la toate tragerile și câștigurile cu cari s'ar trage la sorti obligațiunea lui, il privesc numai pe el. După achitarea tuturor ratelor i-se trimite obligațiunea de câștig originală, care până atunci se păstrează în cassa noastră de fer sub controla statului. Aceasta are o valoare permanentă și se poate vinde ori când cu prețul de bursă.

Comandele se pot face pe cuponul dela mandatul postal (asignațiunea de bani) cu care sunt a se trimite 6 cor. ca rata primă. Pentru plățirea celorlalte rate vom trimite P. T. cumpărători cecuri postale, prin cari cruță speșele de porto.

Tot lozul trebuie se câștige!

Oameni buni!!

Când Va stă norocul cu coșul plin la ușe, nu Va răsândați mult, ci puneți mâna pe el!! Deci nu întârziți cu trimiterea ratei prime înainte de tragerea din 25 April 1911.

....

== Cu deslușiri stăm gratuit
la dispoziția fiecăruia. ==

Comandele sunt a se adresa către:

ÚSTEDNÁ BANKA ÚČASTINNÝ SPOLOK,
Budapest V., Sas-utca 24 szám.

FRATII BURZA

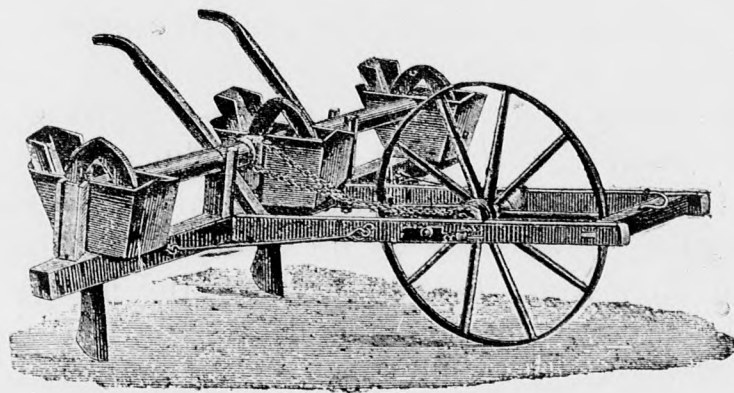
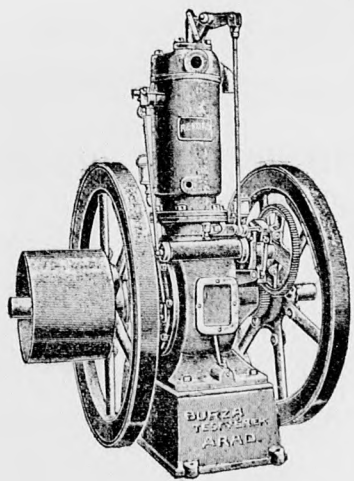
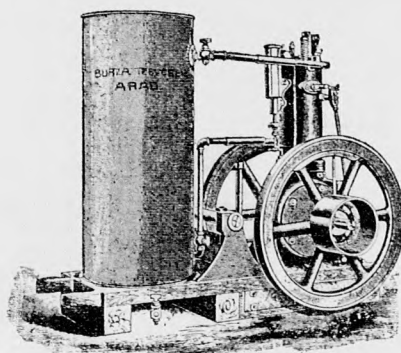
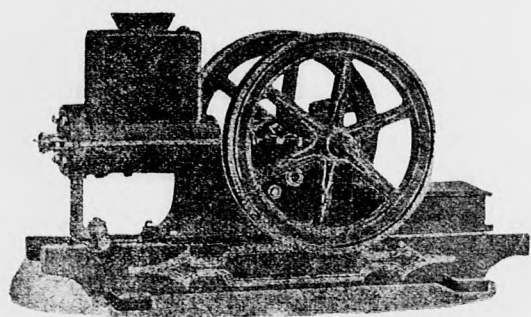
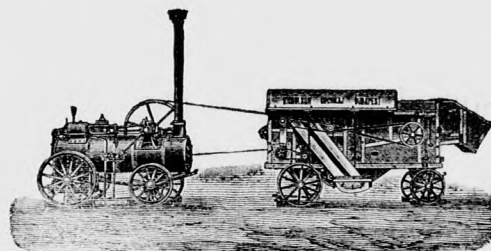
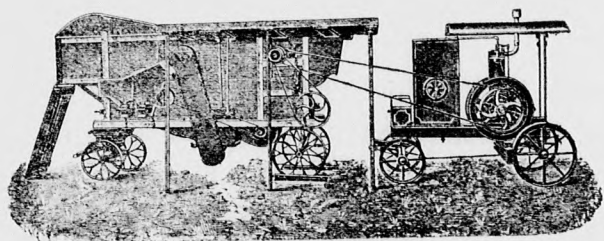
Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

A R A D, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucurosi, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe speșele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„VICTORIA” inst. de credit și economii societate pe acții în ARAD.

Prospect de emisiune.

Adunarea generală ținută la 19 Martie 1911 n. a hotărât fuzionarea instit. de credit și economii „LUNCA” din Boroșineu, cu instit. nostru, și totodată a hotărât și urcarea capitalului de acții dela 1,200.000.— la Cor. 2,500.000.— sub condițiile ce urmează aci:

I. Institutul nostru emite 6500 acții nouă în valoare nominală de Cor. 200.— acția dintre cari
1., 6000 de acții se ofer acționarilor vechi cu Cor. 300.— preț de emisiune, astfel, că fiecare acționar vechiu are dreptul de prioritate de a subscrie din aceasta emisiune atâtea acții nouă, câte are deja din emisiunile precedente.

2. 250 acții se oferă cu drept de prioritate acționarilor inst. „Lunca”, cu prețul de Cor. 400.—; astfel însă, că pe lângă o simplă declarație de optare și pe lângă depozitarea acțiilor, fără altă plată pentru 4 acții dela „Lunca”, inst. nostru, da câte una acție nouă, și totodată după aceste acții da 5% interese dela 1 Ianuarie 1911—31 Decembre 1911, îndată după încheierea acestui an; în fine restul:

3. 250 acții noi, dimpreună cu toate celelalte acții rămase eventual neoptate, fie dela „Victoria” sau fie dela „Lunca”, se ofer în primul rând acționarilor și în al doilea rând și altor persoane, cu prețul de emisiune de Cor. 400.— de acție.

II. In toate 3 cazurile din prețul de emisiune Cor. 200.— se adaugă la capitalul de acții iar restul, după subtragerea speselor de emisiune, se adaugă la fondul special de rezervă.

III. Terminul de subscriere, pentru acționari și pentru neacționari se fixează dela 15 Aprilie până la 15 Maiu 1911 n. inclusiv, astfel însă că toți acționarii vechi, cari până la acest termin nu au participat la subscriere, necondiționat își perd dreptul lor de prioritate (§ 7 din statute).

Deodată cu subscrierea, acționarii vechi sunt datori să prezenteze la cassă toate acțiile vechi, pentru cari vor să opteze, spre a se stampila cu nota de emisiune, datori fiind să plătească totodată și prima rată de emisiune; altcum subscrierile nu au nici o valoare.

IV. Prețul acțiilor nouă se plătește în următoarele rate și termine:

a)	Cor.	50.—	dela	15 Aprilie	până	la	15 Maiu	1911 n.
b)	”	50.—	”	15 Maiu	”	”	15 August	”
c)	”	100.—	”	15 August	”	”	15 Sep.	”
d)	”	100.—	”	15 Sept.	”	”	15 Oct.	”

Ce privește acțiile emise cu prețul de Cor. 400.—, rata ultimă de plătit la 15 Septembrie până la 15 Octomvrie 1911 n., în loc de Cor. 100 va fi de Cor. 200.—

Toate ratele se pot plăti însă și înainte de aceste termine.

V. Acțiile nouă vor participa la toate drepturile institutului numai începând dela 1 Ianuarie 1912, până atunci subscrișii primesc 5% interese după ratele plătite, și dincontră după ratele neachitate la termin vor plăti 6% interese de întârziere.

In caz de neplătire la termenele fixate, ratele deja plătite se pierd în favorul fondului de rezervă, iar acțiile rămase astfel neplătite, se declară de nimicite și în locul lor se emit acții nouă cu prețul de Cor. 400.— (§ 10 din statute).

VI. In caz dacă cutare acționar dela »Lunca«, nu va uza de dreptul său de prioritate (ad punctul II) sau peste tot nu va depune la cassa noastră una sau mai multe acții dela »Lunca«, în terminul mai sus hotărât, acțiile astfel neoptate se declară de nule și pelângă plătirea sau depozitarea valorii lor nominale decâte Cor. 100.—, institutul »Victoria« este în drept să emită acții nouă, conform prospectului de față, cu prețul de Cor. 400.—.

VII. Acțiile se vor elibera numai după plătirea întregului preț de emisiune, și numai cu începere dela 1 Noemvrie 1911, — până atunci plătirile se fac și chitează în titluri provizorii.

Arad, 19 Martie 1911 n.

Direcțiunea institutului.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.